

370

2025 spalio #155

**VERTYBĖS, STILIUS IR HITAI:
„DESPOTIN FAM“ IR JŲ
GEROS NAUJIENOS**

**KARO GYLIS: LIETUVOS
FOTOGRAFŲ PATIRTYS**

**ŽVILGSNIS IŠ VIDAUS:
„PASAULIŲ SUTVĒRIMAS“
IR KELIAS Į VENECIJĄ**

**GIEDRIUS KIELA: MANE DOMINA
VIDINIS PASAULIS, KURIAME GIMSTA
IR ŠVIESA, IR TAMSA**

NAUJOS GALIMYBĖS KULTŪRAI

SUŽINOK DAUGIAU

KŪRYBIŠKA EUROPA
2021-2027

KULTŪRA PRIEŠ „MAFIJĄ“: 2:0

Rašė Jurgita Kviliūnaitė Dogan

Kai Lietuvoje prasidėjo kultūros bendruomenės protestai prieš Kultūros ministerijos perdavimą priešaringai vertinamai partijai „Nemuno aušra“, atostogavau svečioje šalyje. Atostogas apkartino beveik kelionės pradžioje pasigautas virusas, o politinė-kultūrinė suirutė su per prievartą įgrūstu ir nieko bendra su kultūra neturinčiu ministru (vėliau paaiškės, kad pirmas darbas jo sąraše bus Ukrainos vėliavų išnešimas iš Kultūros ministerijos kabineto), buvo tarsi „vyšnia“ ant mano emocijų torto. Užuot ilsinusi galvą ir akis nuo ekranų, nuolat sėdėjau internete, norėdama nepamesti detektyvinį filmą primenančios realybės siužeto siūlo.

Jau tuomet man toptelėjo mintis, kad dabartinė politinė situacija primena vaidmenų žaidimą „Mafija“. Tiems, kurie nėra žaidė šio žaidimo, trumpai pasufleruosiu, kad žaidime tarpusavyje kariauja dvi veikėjų grupės: „mafiozai“ ir „piliečiai / miestelio gyventojai“ (tarp jų yra policininkas ir gydytojas). „Mafiozų“ yra mažiau nei „piliečių“, bet jie puikiai žino, kurie yra „savi“, todėl vienas kitam padeda. Be to, jie turi savo bosą, kuris nusprendžia, kuriam iš „piliečių“, atėjus nakčiai, teks „mirti“. Paprastai „mafija“ pirmiausia stengiasi „nužudyti“ „policininką“, kurio darbas yra su vedėju (jis vienintelis žino, kas yra kas žaidime) pagalba išsiaiškinti, kurie žaidėjai yra „mafiozai“, ir juos eliminuoti. Visų taisyklių neaiškinsiu dėl vietos stokos, bet vienas faktas yra svarbus: „mafiozai“ žaidime niekada nesako tiesos. Jie meluoja, sabotuoja ir visai manipuliuoja, norėdami suklaidinti „gyventojus“, kad galėtų kuo daugiau jų „nužudyti“ ir taip laimėti žaidimą.

Kas yra „piliečiai“ ir „mafiozai“ realybėje, manau, jau susidėjote patys. O kas yra policininkas? Logiškai mąstant, tai turėtų būti rinkimus laimėjusi Socialdemokratų partija, kuri turi ir „vedėją“, t. y. prezidento, pagalbą. Tačiau nuo pergalės apsvaigę politikai, pasak Jo Ekscelencijos, žaidžia kitą žaidimą – „vaikų darželį“, tad „policininko“ vaidmuo, atrodo, atiteko kultūrininkams.

Man žaidime yra tekę būti „policininke“ – „mafiozus“ pavyko gana greitai išsiaiškinti, tačiau viską

sugadino neįžvalgi „pilietė“, kurios balsas (vietai „mafiozo“ iš žaidimo ji išbalsavo saviškį, t. y. kitą „miestietį“) nulėmė „mafijos“ pergalę.

Mūsų „policininkei“ – kultūros bendruomenei – be vargo pavyko identifikuoti „mafiozus“ (vardų neminėsiu). Laimėtas ir vienas svarbus mūšis – rengiant šį tekstą paaiškėjo, kad Kultūros ministerija grįžta į socialdemokratų rankas. Vis dėlto neįžvalgių „piliečių“ aplink apstu, tad, kas laimės karą, kol kas prognozuoti sunku... Faktas, kad „mafijai“ lengva nebus – „piliečiai“ lengvai nepasiduos. Reikia tikėtis, kad ir valdantieji pagaliau baigs žaisti „vaikų darželį“ ir pradės dirbti vardan valstybės, o ne kovoti su jos piliečiais susitępusių politikų rankomis.

Leidžiu sau grįžti nuo politikos prie kultūros ir pristatau žurnalo herojus ir temas. Šiame numeryje rasite: interviu su naujame Emilio Vėlyvio detektyviniame seriale „Vilko gomurys“ kriminalistą Vladą suvaidinusių aktoriumi ir muzikantu Giedriumi Kiela, pokalbį su „Despotin Fam“ vyrukais. Dar kalbinome neseniai iš 82-ojo Venecijos kino festivalio, kur programoje „Venice Immersive“ įvyko pasaulinė virtualiosios realybės patirties „Pasaulių sutvėrimas“ premjera, sugrįžusius režisierius Kristiną Buožytę ir Vitalijų Žuką. Mūsų bendraautorė Jorė Janavičiūtė parengė rašinį apie Ukrainos kare dirbančių Lietuvos fotografų patirtis. Ir tai, žinoma, toli gražu ne viskas.

Gero skaitymo!

NUMERIO BENDRADARBAI:

JONAS BRAŠKYS
KLAUSO MUZIKĄ,
KAD JUMS NEREIKĖTŲ

STEFANIJA DUSHKEVICH
MADOS IR DIZAINO
SRITIES TYRINĖTOJA

JORĖ JANAVIČIŪTĖ
BUDINTI AUDIOVIZUALINIO
SKYRIAUS TYRĖJA

TOMA VIDUGIRYTĖ
PAŽENGUSI MELOMANĖ

Viršelyje – muzikos grupė
„Despotin Fam“.
Deimantės Sprainaitytės nuotrauka

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

Žurnalo „370“ veiklai 2025 m.
„Medijų rėmimo fondas“ skyre
19 469 Eur. Projekto „Kultūros
ir meno gidas jaunimui 2025“
įgyvendinimui skirta 30 000 Eur.

+

+

370
ISSN 2029-7408
370.diena.lt

Vyriausioji redaktorė
Jurgita Kviliūnaitė Dogan
370@kaunodiena.lt

Maketavimas
Vaida Dosinienė

Reklamos skyrius
Erika Nakutienė
8 698 20578
e.nakutiene@kaunodiena.lt

Leidėjas
UAB „Sunra“

Spaudė
UAB „Polska Press Sp. zo.o“

Tiražas
13 500

370 už reklamų turinį neatsako
#155, spalvis, 2025

Reklaminiai straipsniai
žymimi **OZE**

+

+

Rašė Toma Vidugirytė
Nuotraukos Jorio Šatūno

„Despotin Fam“ yra viena ilgiausiai gyvuojančių Lietuvos repo grupių. Per ilgus metus jie išlaikė autentišką stilių, ištikimybę savo vertybėms ir lojalią klausytojų bendruomenę. Grupę sudaro prodiuseris ir aranžuotojas Vitalijus Puzyriov-Vaiper, garso inžinierius ir tekstų kūrėjas Paulius Sugintas-Shmekla ir *freestyle* meistras Justas Rudžianskas-Liežuvis. Su šiais kūrėjais kalbėjome apie viską – nuo pirmųjų kūrinių iki paskutinio albumo „Geros naujienos“, nuo skandalų ir įvaizdžio svarbos iki kūrybos subtilybių ir grupės ateities planų.

VERTYBĖS, STILIUS IR HITAI: „DESPO TIN FAM“ IR JŲ GEROS NAUJIENOS

– Pažįstami esate daugiau nei dvidešimt metų, grupei – jau daugiau kaip penkiolika. Ar pasižiūrėte atgal: kiek kelio nueita, kaip pasikeitėte, ką nuveikėte? Kaip per tuos metus pasikeitėte jūs ir jūsų kūryba?

Paulius-Shmekla: Tikrai taip, su Vitalijumi pažįstami nuo 2001–2002 m., o su Justu susipažinome pora metų vėliau. Susipažinome per muziką ir iškart pradėjome kurti kartu. (*Sypsosi.*) Mūsų albumų nėra daug, bet, manau, visų jų turinys kokybiškas. Ar daug pasikeitėme? Manau, nei daugiau, nei mažiau, negu vidutinis žmogus pasikeičia per dvidešimt ir daugiau metų. Muzika keitėsi ir brendo kartu, bet tam tikrų dalykų išliko nuo pat pradžių.

Justas-Liežuvis: „Despotin Fam“ plaukia prieš srovę – kiti krantuose nuskendo.

Vitalijus-Vaiper: Tiesą sakant, laikas prabėgo taip greitai, jog retkarčiais net atrodo, kad gyvename naujoje laiko juostoje, kur laikas tarsi *nusinulino*. Pagrindinė to priežastis – po pirmojo albumo tik aš likau Lietuvoje, o kolegos tapo emigrantais visam dešimtmečiui. Taip sutapo, kad albumą „Geros naujienos“ visi trys pasitikome Lietuvoje kartu, nors pradėjome jį kurti dar būdami skirtingose šalyse.

Per tuos metus įvyko visa pokyčių spiralė, aš pats spėjau išbandyti ir pamatyti, kaip man sekasi gyventi išeivijoje. Ji mane galiausiai atvijo atgal į Lietuvą ir 2020 m. pandemiją pasiti-

kau kupinas entuziazmo ką nors keisti vietinėje scenoje. Iš to gimė jau dabar nebe mano ir beveik nebeaktyvus kūrybinis startuolis „Autostrada“, davęs postūmį Free Finga karjerai ir įliejęs į rinką jau beveik klasika tapusį lietuvišką Angelou albumą „Fazė“ ir daug kitų iniciatyvų.

Vis dėlto po visų bandymų atsigręžiau į savo kūrybą ir grupės veiklą, kuri visada turėjo ištikimų klausytojų ir savo nuosavą taką lietuviško hip-hopo žemėlapyje. Todėl dabar aplanko dar didesnis džiaugsmas suvokiant, kad albumas „Geros naujienos“ tapo labai svarbus klausytojams ir mums šiomet.

– Kokią viziją grupės pradžioje turėjote? Ar pavyko ją įgyvendinti?

Justas-Liežuvis: Vizija buvo sukurti kėčiausią repo grupę Lietuvoje. Ar pavyko – jums spręsti.

Vitalijus-Vaiper: Pačioje pradžioje turėjome viziją burtis į reperių ir *beatmakerių* grupuotę – lyg tai būtų „Native Tongues“ ar „Wu-Tang“ atitikmuo. Aišku, dėl permainingo ekonomikos augimo šalyje daugelis talentingų žmonių pakeitė profesijas, tikslus, gyvenamąsias vietas, poreikius ir iš visų likome trise. Tad, kad ir kokia buvo pradinė vizija, ji vis tiek koncentravosi aplink mūsų idėjas.

Paulius-Shmekla: Pirminė vizija buvo suburti bendraminčius ir įgyvendinti muzikinius projektus kartu – tai iki ga-

lo nepavyko. Įvairiais etapais su mumis grojo keli skirtingi didžėjai: Trickas, Quazaras, Justas Fresh, MC LKRDS, tačiau kaip buvome, taip ir likome trise.

– Deklaruojate, kad jums svarbu *nesupopsėti* ir neparsiduoti, o kurti ką nors savito. Nežinau, ar tiksliai įvardijau, bet patikslinkite vertybes, kuriomis vadovaujate. Kaip vienas kitam padedate jų laikytis?

Vitalijus-Vaiper: Šitas klausimas visada svarbus. *Supopsėjimas* dažnai reiškia turinio supaprastinimą, sukonkretinimą ir vyraujančio skambesio suefektivinimą. Mes, savo ruožtu, esame pernelyg detalūs ir atkaklūs ieškodami žodžio. Nesistengiame visko slėpti ar tirstinti vien dėl mums patogių formų, bet tarpusavyje vis tiek ieškome aukso vidurio.

Vis dėlto bendras rezultatas yra laiko patikrintas visų mums svarbių kokybės kriterijų puoselėjimas, pirmiausia – diskusijoje, kur kartais tenka išsitraukti ir *veto* teisę. Kas mums svarbu? *Byto grooves* ir skambesys, naujumas skambesyje, inovatyvumas, lyrikos poveikumas ir emocija. O jau paskui – klausytojų meilė.

Paulius-Shmekla: Esame nusistatę nedaryti nieko pagal užsakymą ar to, kas mums patiems nepatinka, vien dėl papildomų perklausų. Kartais tenka priminti, kad viena ar kita demonstracinė versija galbūt per minkšta, nebe „Des-

SMAGU BŪTI SUBKULTŪROJE, KUR NIEKAM NIEKO AIŠKINTIS NEREIKIA.

potin Fam“ skambesio... Tuomet kyla diskusijų, keičiamės argumentais, kol prieiname prie bendro sprendimo.

– Kiek jums svarbi auditorija ir grupės įvaizdis?

Paulius-Shmekla: Esame labai patenkinti savo auditorija. Dauguma – jauni ir jau nebe tokie jauni profesionalai, turintys tinkamą muzikinį skonį.

Justas-Liežuvis: Smagu, kai auditorija įvairi: ir paaugliai, ir vyresni. Įvaizdis? Įvaizdis dar ne viskas – repas yra viskas. (*Juokiasi.*)

Vitalijus-Vaiper: Mūsų auditorija, laikui bėgant, augo kartu su mumis. Daug pirmojo albumo bangos stebėtojų jau išleido vaikus į mokyklas. Labai svarbu, kad išliko ištikimi klausytojai, bet dar svarbiau – naujos ausys. Nauji klausytojai vis labiau pripildo mūsų koncertus ir atranda ne tik „Greičio“, bet ir senesnius mūsų albumus, nemažai įvairių *remiksų* ir neišleistų kūrinių.

Grupės auditorija plečiasi ir man labai džiugu, kad tarp klausytojų daug jaunų žmonių – atviromis širdimis jie semia mūsų išsakytas mintis ir pritaiko jas sau. Įvaizdis svarbus – vizualiai stengiamės pateikti ne ką mažiau reikšmingą veiksmą tiek scenoje, tiek ekrane.

– Buvo ir skandaliukų, pavyzdžiui, M.A.M.A. apdovanojimų atsiėmimo kalba... Kokia jūsų nuomonė apie skandalus?

šiuo metu einame link tokio sužydėjimo. Per dvidešimt metų, kai internetas diktavo popkultūros gaires, užaugo bent kelios hiphopo klausytojų, vertintojų ir gerbėjų kartos, vadinasi, kiekvieno skoniui atsirado po atlikėją.

Kuo daugiau mes, kaip kultūros dalis, nebijosime kelti kokybės ir inovatyvumo kartelės, kuo labiau jaunimas nebijos rizikuoti būti savimi ir siekti autentiškumo scenoje (kurioje dar tikrai ne viskas pasakyta), tuo geriau gyvensime rytoj. Aš tikiu, kad visi turės už ką valgyti ir už ką kurti.

Paulius-Shmekla: Hiphopo muzika jau antrąjį dešimtmetį yra bene Nr. 1 pasaulyje. Mane viskas joje tenkina. Yra daug š... , yra daug vidutiniškų dalykų, bet yra ir aukso grynuolių – kaip ir kiekviename žanre. Aš atsirenu ir klausau, kas man patinka, todėl man nieko netrūksta. Džiugina pastarųjų kelerių metų tendencija – mažėja trepo, daugėja tradicinio, tačiau modernaus *boom bapo*.

Justas-Liežuvis: Lietuvos *hiphopo* scenai reikia naujų atlikėjų ir *gabalu*, kurie išgarsėtų nacionaliniu mastu.

– Jūsų žanre – daug žodžių. Ar jie svarbesni už muziką? Kam daugiau dėmesio skiriate?

Vitalijus-Vaipas: Mūsų nuosavame darže žodžiai ir muzika yra labai svarbūs – beveik po lygiai. Ten, kur žodžiai paprastesni, juos papildo aranžuotė; ten, kur žodžiams reikia vietos – *instrumentalas* yra tarsi gera lova jiems paguldyti.

Kadangi rūpinuosi muzika, ji man visada bus svarbi, tačiau žodis, be abejonės, yra šio (sub)žanro rėmas. Kiti hiphopo subžanrai labiau mėgsta formą ir skambesį, tačiau po truputį vėl ryškėja eilučių svarba, ir tai labai gražu.

Paulius-Shmekla: Skiriame dėmesio abiem dalykams tiek, kiek reikia, kad būtume patenkinti rezultatu. Vaiper yra pagrindinis muzikos kūrėjas, bet prie galutinių detalių dažnai dirbame dviese arba visi kartu. Prie žodžių – taip pat: rašome individualiai, bet kartais prikimbame vienas prie kito eilučių ir dažnai priimame vienas kito pasiūlymus.

Justas-Liežuvis: Čia vienas be kito nevaikšto. Abi dalys yra vienodai svarbios.

– Kokios temos jums svarbios ir todėl nugula dainų tekstuose?

Vitalijus-Vaipas: Visos temos yra svarbios. Dar svarbiau, kad net nuvalkiotos temos: meilė ar neapykanta, siekiai ir stygiaus patirtys, konkurencija ar pasidavimas, politika ar žmogaus studijos – tiesiog rimuoti dienoraščiai – atskleistų savitą požiūrio kampa. Kaip sakoma vadovėliuose, repas yra tam, kad išreikštų žmonių mintis, kurių jie patys garsiai negali pasakyti.

Paulius-Shmekla: Neturime specifinių temų – jos gimsta spontaniškai. Galbūt svarbiau pati forma – kaip vieną ar kitą temą atskleidžiame. Žinoma, tema turi būti aktuali ir / ar įdomi.

Justas-Liežuvis: Dažniausiai mano vėraujančios temos yra apie žmonių santykius ir kanapių legalizavimą.

– Pakalbėkime ir apie muziką... Kas joms svarbu? Gal yra elementu, kurie jus išskiria?

Justas-Liežuvis: Būgnai ir bosas.

Vitalijus-Vaipas: Mus išskiria geras, įtaigus *miksas*, kertantis iš visų kolonėlių. Ypač svarbus automobilinis

jausmas. Sunkiai randu žodžių apibūdinti tiksliai, bet man svarbu hipnotiškumas, brutalumas ir švelnumo sandūroje esantys sąskambiai.

Dar labai mėgstu išrankioti po kaulelį senąją lietuvišką estradą ir kartais pasiskolinti vieną kitą nedidelį *sample'ą* – pavyzdžiui, žodį „greičiau“ paėmiau iš Nelės Paltinienės – kad į repo DNR būtų įmesta šiek tiek lokalumo.

– Kaip draugaujate su kitais muzikos žanrais? Gal patys klausote labai įvairios muzikos, tarkime, klasikinės? Apie vieną albumą esate pasakoje, kad įterpėte netgi džiazio elementų...

Justas-Liežuvis: Tikrai neklausau daug klasikinės muzikos, bet ir neapsiribuju tik repu. (*Juokiasi.*)

Paulius-Shmekla: Klausau įvairios, nemasinio vartojimo muzikos: nuo *doom/sludge/stoner* metalo iki *minimal techno*, ir ne tik. Stengiuosi muzikoje atrasti ką nors, kas man patiktų.

Vitalijus-Vaipas: Esu melomanas ir muzikos gerbėjas nuo mažų dienų – ar tai buvo roko operos tėvų kolekciroje, muzikinės pasakos plokštelėse, ar pirmi piratiniai rinkiniai, be kurių nebūčiau turėjęs tokios smagios paauglystės, kai užsidėdavau ausines. Draugystė ar flirtas su žanrais man yra labai artimi ir netgi būtini kūrybiškai išreikšti save.

Mūsų pirmas albumas „Odisea49“ buvo inspiruotas *jazzbeats*, *acidjazz* ir *neosoul* formuluočių. Tai savaime rodo polinkį jungti repą su kitais žanrais.

KUO DAUGIAU MES, KAIP KULTŪROS DALIS, NEBIJOSIME KELTI KOKYBĖS IR INOVATYVUMO KARTELĖS, KUO LABIAU JAUNIMAS NEBIJOS RIZIKUOTI BŪTI SAVIMI.

– Kas jums yra hitas? Ką turi turėti kūriny, kad jį laikytumėte puikiu?

Vitalijus-Vaipas: Hitas visada yra taktus šūvis į masių širdį. Jei trečdalis Lietuvos jo paklauso, tai jau beveik hitas. Nemanau, kad turime popmuzikos hitų. Turime repo hitą, gal du, ir man sunku bandyti apibūdinti mūsų pavyzdžius, nes nesu objektyvus kalbėdamas apie save. Mūsų atveju svarbiausia, kad mums patiems būtų *bangeris*, o laikas parodo, ar jis patinka žmonėms. Ir ne visada aktualu patikti visiems iš karto.

Justas-Liežuvis: Gana sunku juos atpažinti. Kartais jais tampa visai netikėti kūriniai.

Paulius-Shmekla: Kartais sukuriame *gabalaq* ir mums atrodo, kad tai hitas, tačiau klausytojai jį priima kur kas subtiliau. Čia gal klausimas labiau Zvonkui ar kitai hitų kepyklai. (*Juokiasi.*) Mes darome [redacted] [redacted] ne pagal formules, o taip, kaip jaučiame, – turime tokią prabangą.

– 2024 m. rugsėjį išleisdote albumą „Geros naujienos“. Kokia jo istorija? Kaip jį kūrėte ir kaip jis buvo priimtas?

Vitalijus-Vaipas: Albumui sekasi puikiai. Jis jau atgulė į klausytojų lentynas – vinilines plokšteles išpirkto. Muzikos klausymosi platformose taip pat puikiai sekasi. Išleidus albumą atsirado daug naujų mūsų koncertų lankytojų ir palaikytojų.

Albumas gimė iš nenumaldomo noro kurti geras naujienas aplink save ir sau – apie tai ir titulinis kūriny. Kalbame apie laikų sandūrą ir tirštą idėjų priešpriešą mūsų informaciniame lauke, kad išgyventi būtų lengviau.

Paulius-Shmekla: Albumo užuomazgų atsirado dar 2020 m. Pamenu, buvome keliose kūrybinėse stovyklose, kur ne itin sekėsi kurti, bet ten gimė vieno *gabalo* užuomazgos. Pagrindiniai darbai prasidėjo 2024 m. pradžioje, kai studiją perkėlėme į naujas patalpas. Dar sutapo, kad Liežuvis grįžo į Lietuvą ir studijoje galėjome dirbti visi kartu.

Justas-Liežuvis: Geros naujienos bus tik tada, kai nebetirps ledynai, žmonės neberinks Gitano, visos gėlės bus legalios ir skėsime šokolade. Jei tų naujienų pritrūks, klausysite šią baladę. (*Repuoja.*)

– Visai neseniai pristatėte naują dainą „Trys karūnos“. Kada prasidėjo darbas prie naujų kūrinių? Ar tai ženklas, kad greitai sulauksime naujo albumo?

Justas-Liežuvis: „Trys karūnos“ turi [redacted] [redacted] atskirą istoriją, bet naujas albumas jau netoli.

Vitalijus-Vaipas: Turėjome dainą, skirtą Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gimtadieniui ir Druskininkų miestui, pristatant jį kaip kultūros sostinę. Rezultatas labai gražus dėl Evitos Cololo ir Čiurlionio genialumo, kurio muzikoje galima rasti repui tinkamų sąskambių. Nenorėjome jo laikyti vien tik sau. Visa versija pasiekiamą mūsų pasiklausymo kanaluose visiems neabejingiems.

Būsimame albume bus daugiau kūrinių per metus sukauptų jausmų, tiek tamsių, tiek spalvingų, nei „Geros naujienos“.

Paulius-Shmekla: Naujos kūrybos susikaupė nemažai. Tikėjome išleisti albumą dar šiais metais ir didžioji dalis jau padaryta, bet atrodo, kad nebespėjome. Žiema – puikus metas užsidaryti kurti, o pavasarį planuojame grįžti su naujais darbais.

– Kokie tolesni planai ir ką naujo dar išgirsime iš „Despotin Fam“?

Vitalijus-Vaipas: Toliau – tik daugiau muzikos ir numatyta vėlyvo rudens koncertų serija su gyva grupe. Šio albumo kūrinių dar [redacted] [redacted] nesame atlikę akustiškai ar gyvai, todėl atėjo metas! Labai laukiame koncertų, o 2026 m. balandį, tikiuosi taikoje, pasimatysime mūsų didžiausiame koncerte.

Asmeniškai pasižadėjau, kad šią jau trečius metus besitęsiančią tradiciją tęsime. Iki balandžio dar santykinai toli, tad susitikime lapkritį Vilniuje ir Kaune su „Big Bang Band“. (*Šypsosi.*)

Vitalijus-Vaipas: Skandalai kyla tik todėl, kad kažkas pirmą kartą pamato žmones, kurie gyvena taip, kaip jiems priimtina, ir niekam netrukdyt gyventi, tačiau išsakę tam tikras mintis viešai ar pasielgę taip, kaip atrodė tinkama, staiga sulaukia reakcijų, iš kurių kas nors dar sugeba iškočioti skandalą. *Vau... (Šypsosi.)*

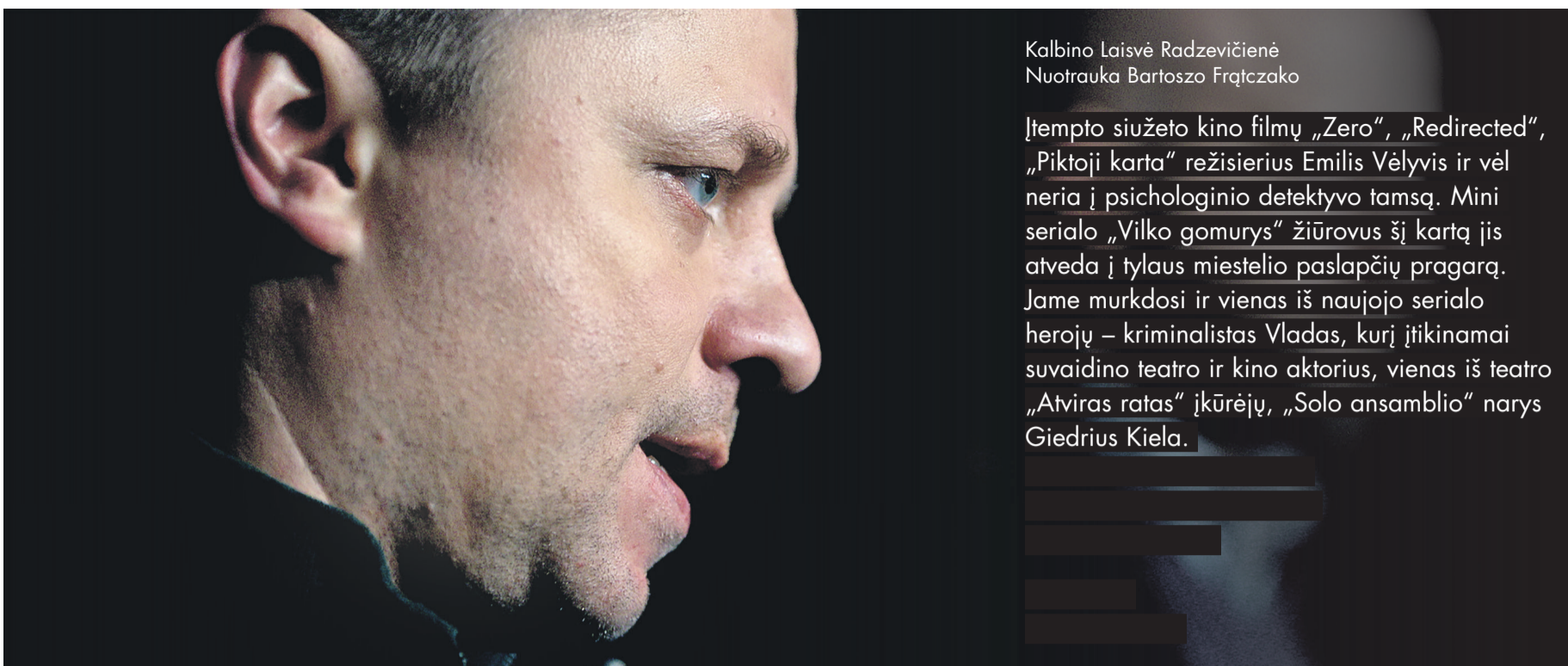
Tai tik dar kartą parodo, kad viskas labai subjektyvu. Smagu būti subkultūroje, kur niekam nieko aiškintis nereikia. Šiuo metu mes atstovaujame tai subkultūrai [redacted] [redacted] [redacted] platesniu mastu, todėl tikėtina, kad tos žinutės niekur nedings – priešingai, įgaus daugiau politinės svarbos.

Paulius-Shmekla: Per visą grupės gyvavimo skandalai, galima sakyti, mus aplenkė. M.A.M.A. renginyje išsakėme savo pilietinę poziciją, kai valstybėje vyko ne patys maloniausi įvykiai. Tai nebuvo nei pagal užsakymą, nei su kuo nors suderinta. Skandalą iš to padarė žiniasklaida.

Dirbtiniai skandalai turi teisę egzistuoti gamtoje, tačiau mums tai neįdomu. Mes žinomumui didinti naudojame muziką.

– Kokias vertybes matote ir kaip apskritai vertinate dabartinę repo / hiphopo kultūrą? Ko hiphopo kultūrai reikia, kad sužydėtų? Galbūt ji jau žydi?

Vitalijus-Vaipas: Hiphopo kultūra žydi tam tikrais periodais ir matau, kad

Kalbino Laisvė Radzevičienė
Nuotrauka Bartoszo Frątczako

Įtempto siužeto kino filmų „Zero“, „Redirected“, „Piktoji karta“ režisierius Emilis Vėlyvis ir vėl neria į psichologinio detektyvo tamsą. Mini seriale „Vilko gomurys“ žiūrovus šį kartą jis atveda į tylaus miestelio paslapčių pragarą. Jame murkdosi ir vienas iš naujojo seriale herojų – kriminalistas Vladas, kurį įtikinamai suvaidino teatro ir kino aktorius, vienas iš teatro „Atviras ratas“ įkūrėjų, „Solo ansamblio“ narys Giedrius Kiela.

GIEDRIUS KIELA: MANE DOMINA VIDINIS PASAULIS, KURIAME GIMSTA IR ŠVIESA, IR TAMSA

– Giedriau, kaip Jums pavyko įsikūnyti į personažą taip, jog atrodo, kad jūs policininkas-tyrėjas – iš realaus gyvenimo. Kiek nuopelnų už tokį tikroviškumą priskiriate sau, o kiek – režisieriui?
– Sakyčiau, kad viskas prasideda nuo scenarijaus. Būtent jis leidžia susikurti fantomo, arba savo personažo, logiką. Tada jau kalbėsi su režisieriumi, ieškai bendrų taškų, spalvų ir geriausių įkūnijimo galimybių. Taigi, seriale sukurtas personažas yra bendras mudviejų su režisieriumi darbas.

– Darbas su Emiliu beveik visada žada stiprų autorinį impulsą. Kaip pavyko išlaviruoti tarp to, kaip reikia, ir kaip Jūs norėtumėte?

– Man, aktoriumi, svarbi personažo logika, kuriu jo stuburą, kraują, kūną. Visa kita yra režisieriaus rankose, nes kinas – platus menas: kadras, aplinkybės priklauso ir nuo režisieriaus, ir nuo operatoriaus, daug kas atsiduria už mano kontrolės ribų. Aš niekada nenumatysiu finalinio kadro, bet iš esmės man tai ir neturi būti svarbu. Svarbu, ką personažas daro, kas jį verčia veikti, kokia jo esmė, koks jis žmogus. Į bendrą režisieriaus kuriamą paveikslą nepretenduoju (*šypsosi*).

– Kaip ruošėtės šiam vaidmeniui? Žiūrėjote britų ar skandinavų detektyvinius serialus?

– Specialiai serialų nežiūrėjau, nesinori kurti kopijų. Vaidmenims esu linkęs ruoštis kapstydamasis savyje, nagrinėdamas konkretų scenarijų. Kita vertus, šiandien medžiagos apie mano personažo tipą itin gausu.

– Ar stengėtės Vladą kurti taip, kad neturėtume su kuo lyginti?

– Matyt, kūrybos procese vyksta kiek atvirkštinis procesas, – galvoju ne tiek

apie tai, kaip sukurti autentišką herojų, kurio niekad nebuvo, kiek atsiribojau nuo aplinkos įtakos ir viską perleidiu per save.

– Ką buvo sunkiausia perteikti: veikėjo išorę, vidinę būseną ar paslaptį?

– Šiame seriale viskas labai susiję, o jis pats – labai tamsus visomis prasmėmis. Matyt, sunkiausia buvo išbūti tamsoje. Kai baigėme filmuoti, pajutau, kad norisi atsitraukti nuo to pasaulio, kurį kūrėme, ir pajusti šviesą.

– Policininkas detektyviniuose serialeuose dažnai savo viduje tarsi sujungia du polius: viešą įvaizdį ir asmeninius demonus. Kuri personažo pusė Jums įdomesnė?

– Žinoma, labiausiai mane domina vidinis pasaulis, nes būtent jame ir gimsta abi šios pusės. Kuo labiau vidus su išore kontrastuoja, tuo įdomesnis bus personažas ir tuo įdomiau aktoriumi bus jį kurti.

– Ar galėtumėte apibrėžti savo santykių su mistika?

– Man atrodo, kad mistika yra žmogaus baimės produktas. Štai kodėl ją reikia pažinti. Kuo labiau pažinsime, tuo mažiau bijosime.

– Vaidinti E. Vėlyvio mistiniame seriale „Vilko gomurys“ buvote pakviestas ar dalyvavote atrankoje? Kaip šie atsiradimo kino aikštelėje būdai veikia darba?

– Dalyvavau atrankoje. Išivaizdavau, kad mane išrinktą vaidinti visai kita personažą, tačiau paaiškėjo, kad režisierius mane kitaip mato, taigi, teko ruoštis iš naujo ir atranką kartoti (*juokiasi*). Anksčiau atrankos keldavo stresą, bet įpratau, man atrodo, kad dabar ir aktoriai, ir atrankų organiza-

toriai kur kas adekvačiau į jas reaguoja ir joms ruošiasi. Atrankos tapo natūralia mūsų darbo dalimi, neigiamo poveikio neliko.

– Seriale Jūs ir aktorės Agnės Šataitės personažė, tyrėja Laura, esate komanda. Ar jautėtės komanda kūrybos procese?

– Su Agne anksčiau nesame kartu dirbę, nebuvome gerai pažįstami. Natūralu, kad darbo pradžioje kilo klausimų, kaip mums seksis. Juk abu žinome, kad aikštelėje kartu teks praleisti daug laiko. Jei su partneriu sunku, tas laikas nebus lengvas.

Smagu, kad su Agne greitai ir lengvai pagavome ryšį, puikiai sutarėme, buvo smagu dirbti ir iki dabar likome geras draugais. Tikiuosi, jai taip pat nebuvo sunku manyje atrasti komandos nari, bus smagu susitikti premjeroje ir pamatyti, koks rezultatas išėjo.

– Ar galite prisiminti sceną, kuri „Vilko gomuryje“ Jus pagavo, įtraukė, pasijutote tarsi realybėje? Neišduodant istorijos, žinoma...

– Tai būtų puikus klausimas visiems, kas jau pažiūrėjo serialą, tikrai nenoriu išduoti, kas laukia (*šypsosi*). Galiu tik pasakyti, kad mano tikslas nėra kurti realybę sau, kuriu ją žiūrovui. Dar daugiau – kuriu žiūrovui punktyrus, kuriais eidamas, jis susidėlios savo požiūrį ir matymą.

Vaidmenį visada kuriu kiek atsitraukęs, išitraukti 100 proc. reikėtų prastą vaidybą, ne aš turiu įsijausti, turiu sukurti situaciją, kurioje ir žiūrovas įsijaustų. Galbūt kitiems aktoriams padeda kiti būdai, tačiau aš mėgstu kartoti, kad ne aktorius, o žiūrovas turi verkti.

– Apie kokį savo vaidmenį galėtumėte pasakyti, kad jis buvo pagrindinis Jūsų karjeroje?

– Kiekviename gyvenimo etape buvo tuo metu pagrindiniai vaidmenys. Ir režisieriaus Gyčio Lukšo „Duburyje“, ir Lauryno Bareišos „Piligrimuose“.

Jei prisiminsime mano aktorystės pradžią Panevėžio teatre „Menas“, čia ilgai rodytas spektaklis „Kieno istorijos“, o kai atsikrausčiau į Vilnių – „Luošys iš Ainišmano salos“, „Keistuolių teatre“, vėliau – „Žmogus, nužudęs gulbę“ „Atvirame rate“. Šiuose spektakliuose ir filmuose kurti vaidmenys man labai brangūs.

– Ir L. Bareišos filmas „Piligrimai“, ir Jūs pats pelnėte tarptautinį pripažinimą. Sėkmės lydimas režisierius, sėkmės lydimas aktorius?

– Suvaidinęs pagrindinį vaidmenį „Duburyje“, bene dvylika metų kūriau mažesnius, epizodinius vaidmenis kine. Po ilgos pertraukos gavau didelį vaidmenį „Piligrimuose“. Per tą savotišką mano pertrauką užaugo nauja Lietuvos kino karta, turinti visiškai naują požiūrį ir į darbą, ir į kūrybą. Lietuvos kinas keliauja po užsienį, laimi prizų festivaliuose. Labai smagu, kad ir toliau esu kviečiamas kurti drauge.

– Esate ir muzikantas. Kaip muzika papildė Jūsų, kaip aktoriaus, veiklą? Kurioje veikloje labiausiai atsiskleidžia kūrybos laisvė?

– Mano profesinė veikla sukasi tarp kino, teatro ir muzikos. Tikriausiai jos viena kita papildo, o kaip – man būtų sunku atsakyti. Smagu, kad galiu atsitraukti, šokinėti iš vienos meno formos į kitą. Tas atsitraukimas veikia kaip poilsis, kaskart suteikiantis naujos energijos.

Tačiau jei reikėtų rinktis... Laisvės vis dėlto daugiausia jaučiu muzikoje. Gal dėl to, kad būtent šioje scenoje su kolegomis tuo pat metu esame ir kūrėjai, ir atlikėjai.

VILNIUS
mama
JAZZ

© D. Darr

Charles Lloyd

2025 11 12 / 19.00

LVSU koncertų salė, Vilniaus g. 6, Vilnius

FESTIVALĮ FINANSUOJA

INFORMACINIAI RĖMĖJAI

LRT | PLUS

15

VERSLO
ŽINIOS

370

RĖMĖJAI

insoft

Europcar

PARTNERIAI

AKTIV
dizaino studija

FESTIVALIO SPAUSTUVĖ

The art of printing / KOPA

BILIETUS PLATINA

kakava.lt

KARO GYLIS: LIETUVOS

Parengė Jorė Janavičiūtė

Vilniuje rugsėjo pabaigoje vykusio tarptautinio fotožurnalistikos ir dokumentinės fotografijos festivalio „Vilnius Photo Circle 2025“ metu surengta diskusija „Karo fotografija „TikTok“ laikais“, kurioje kalbėta apie temų paieškas, karo fotografų kasdienybę kare ir taikos metu. Diskusijoje dalyvavo BNS fotožurnalistas Paulius Peleckis ir NARA autorius ir fotografas Denis Vėjas, moderavo „15min“ žurnalistas Gediminas Kajėnas. Straipsnis parengtas remiantis diskusijoje nuskambėjusiomis mintimis.

Kalbėdamas apie tai, koks karo fotografijos vaidmuo vaizdų pertekliu laike, portale NARA dirbantis fotografas D. Vėjas pasakojo, kad pastaruosiu metu, galvodamas apie temas, labiausiai mąsto apie karo gylį. „Stengiuosi apmąstyti ten vykstančius procesus. Mes, žurnalistai, turime eiti vis giliau, giliau ir ieškoti, kas yra karas. Man tai kelionė į jo platumą, į jo gilumą, ne tik į tai, kas vyksta fronto linijoje. Svarbu apie tai kalbėti, ypač „TikTok“ laikais. Kai tiek daug informacijos, labai svarbus pasitikėjimo klausimas, iš kokių šaltinių tuos vaizdus ir informaciją gauni, ar jais pasitiki“, – sakė fotografas.

BNS fotožurnalistas P. Peleckis pridūrė, kad dabar, kai, pasitelkdamas technologijas, gali matyti vaizdus, nufilmuotus pačių karių tiesiai iš tranšėjų, profesionalūs fotografai ir žurnalistai priversti ieškoti kitokių kampų, ne vien sukinėtis fronto linijoje, – juk karas yra daugiasluoksnis.

VAŽIUOJI IR DĖL SAVĖS

Pasakodamas apie motyvaciją vykti į karo zoną, P. Peleckis neslėpė, kad jo santykis su karu yra ir kiek savanaudiškas. „Tai nepopulari mintis. Dažnai fotografai, žurnalistai, vykdam į karštuošius taškus, sako, kad bus balsas tų, kurie negali kalbėti patys, ir jį pasieks pasaulį, jo nuotraukos sustabdys karą. Iš tiesų ne visų toks požiūris, dalis tie-

Patricijos Adamovič / BNS nuotr.

siog nori pamatyti savomis akimis. Mano profesija man leidžia patekti į tam tikras vietas, kur žmogus šiaip gal ir nekeliauti. Supratau, kad turiu asmeninių savybių, kurios leidžia dirbti tokiose vietose. Jei nebūtų noro pamatyti pačiam ir apie tai papasakoti, manęs niekas nepriverstų važiuoti į karo zoną. Važiuoti siunčia redakcija, bet keliauju savo iniciatyva. Tai be galo rizikinga. Suprantu, kad dėl mano norų artimieji atsiduria labai nepatogioje situacijoje. Tačiau yra ir kitas momentas. Lietuva – viena iš labiausiai Ukrainą remiančių šalių, tad ir kolegų, vykstančių parvežti iš ten istorijų, yra apie dešimt. Suprantu ir tai, kodėl svarbu važiuoti“, – kalbėjo fotožurnalistas.

„Dabar daug galvoju apie savo santykį su karu. Su kuo iš ten išvažiuoji, ne tik kaip fotografas ar žurnalistas. Iš

ten galima išvažiuoti su labai sunkiomis patirtimis. Jau per pirmas keliones mane paskatino ten vėl grįžti būtent ukrainiečių stiprybė, kaip jie visa tai išgyvena, – sako D. Vėjas. – Ne tai, kiek jie visko praranda, bet kaip jie pereina per tuos sunkius išgyvenimus. Kokių charakterio savybių turi turėti, kad išvertum nelaisvę, namų, artimųjų praradimą. Yra labai daug inspiruojančių istorijų karo tamsoje apie vidinę stiprybę, koks žmogus turi būti stiprus mentališkai. Kaip jis tvarkosi su savo jausmais, kaip toliau gyvena, kai jam nutinka baisių dalykų. Galiu iš ten grįžti visiškai traumatizotas, nes suvokiu, kiek čia tiek juodumos, skausmo, arba galiu rasti ten įkvėpimo.“

Kalbėdamas apie psichologinį pasirengimą, D. Vėjas sakė, kad žino turintis savybių, kurios leidžia išbūti tose situa-

cijose, išverti tas istorijas. Sunkiausia – žmonių istorijos, ne krintantys sviediniai. Apie pasiruošimą išvykti į Ukrainą fotografas pasakojo: „Ruošiuosi gal valandą iki išvažiavimo, susikraunu daiktus ir išvarau. Karo pradžioje būdavo lyg ritualas prieš išvažiuojant surinkti artimuosius ir draugus, pabūti kartu. Dabar to nebeliko. Į paskutinę kelionę važiuodamas net mažai kam sakiau, kad vyktu į Ukrainą. Susikraunu kuprinę ir varau. Dažnai paskutinę savaitę būna tiek daug reikalų, kuriuos reikia užbaigti, kad net nespėju apmąstyti, kur važiuoju ir ką patirsiu. Prieš pradėdamas dirbti kaip karo fotografas, penkiolika metų keliauju po pasaulį, todėl turiu savybių, kurios man padeda tame chaos orientuotis, greitai galvoti, greitai į viską reaguoti. Esu dėkingas NARA redakcijai už didelį pasitikėjimą ir suteiktą laisvę. Galiu įgyvendinti ne tik mano pasiūlytas ir aptartas reportažų idėjas ir temas, bet ir jas keisti, sugalvoti naujų.“

P. Peleckis į išvykimą žiūri visiškai kitaip. „Žinau, kada išvažiuoju, susiruošiu visą techniką. Jos pasiimu tikrai per daug. Tam atvejui, jeigu kas nors užlinks, man reikia turėti atsarginių fotoaparatus, objektyvų, atminties kortelių. Galiausiai 80 proc. to, ką vežusi, net nepanaudoju. Stengiuosi iš anksto planuoti, ką darysiu, važiuoti pasiruošęs. Redakcija, mane siųsdama, investuoja laiką, pinigus ir tikisi, kad atvešiu kokį nors pasakojimą. Aišku, yra vietinių posakis, kad Ukrainoje viskas – ne pagal planą ir, jei neišėjo pagal planą, vadi-

FOTOGRAFU PATIRTYS

nasi, tikrai esi Ukrainoje. Visi, ten dirbė, tai žino. Tačiau susiplanuoti vis tiek reikia. Bandau būti susiplanavęs pagrindinius dalykus, logistiką, pavyzdžiui, jei neturėsiu automobilio, kaip važiuosiu iš vieno miesto į kitą miestą ar kaimą. Dėl vienos valandos kelio gali visą pusdienį praleisti planuodamas“, – teigė jis.

Kalbėdamas apie psichologinį pasirengimą, fotožurnalistas prisipažino net fiziškai jaučiantis, kad yra padidintos rizikos zonoje.

ATIDUODA DALELĘ SAVĖS

Anot P. Peleckio, jis dar nėra pakliuvęs į su etika susijusias situacijas, kur turėtų galvoti, ar fotografuoti, ar daryti ką nors kita. Vieninteliai pasirinkimai, su kuriais susidūrė, susiję su karių saugumu. „Mes nuėjome į pozicijas ir kariai paprašė parodyti nuotraukas, kad neatskleistume per daug informacijos“, – kalbėjo jis.

D. Vėjas teigė nuolat mąstantis apie santykį su auditorija, savimi ir tuo, kas nufotografuota. Jam nuolat kykla klausimų, kokią patirtį jis nori išsinešti iš karo ne tik kaip žmogus, bet ir kaip fotografas ar žurnalistas. Vienas pavyzdžių – kai su žurnalistė Sigita Vegyte dirbo prie išlikimo sekso temos, kur pasakojama, kaip moterys priverstos dėl aplinkybių užsiimti prostitucija: „Buvo istorijų su tokiais detalėmis... Aš supratau, kad neturėčiau to skelbti, kad žmogus nebūtinais pasirodys skaityti apie tokias detales. Man tai visada atviras klausimas. Tokiose situacijose galvoju apie atsakomybę žmogui ir atsakomybę savo auditorijai.“

Pasak NARA fotografo, lietuvių kuriamas turinys nuo ukrainiečių smarkiai skiriasi, nes jie karą supranta kur kas giliau.

P. Peleckis pasakojo, kad temos, prie kurių jis dirbo, buvo susijusios su Lietuva. Jis fotografavo „Blue / Yellow“ medikus, dirbančius netoli fronto linijos. Dar anksčiau – nuvyko į žuvusio lietuvių kario Tado Tumo pagerbimą. Jis sako, kad požiūrio kampai, kurių ieško, nebūtinais visada įdomūs pasauliui, bet svarbūs mūsų šaliai. Fotožurnalistas stengiasi ieškoti temų, kurias norėtų atskleisti ir jos jam pačiam būtų įdomios.

D. Vėjas aiškino, kad kiekvienas fotografas yra kaip tapytojas – tas pačias situacijas gali nufotografuoti labai skirtingai. „Kiekvienas fotografas iš Ukrainos parsiveš labai skirtingų vaizdų ir labai skirtingą žinutę. Tai nėra tik istorinio momento užfiksavimas. Tai ir dalelės savęs atidavimas. Su tuo talentu, kurį turi, gali kurti skirtingas serijas, prieiti prie skirtingų temų. Tai tavo ryšys su karu – kaip jį pamatysi, kaip tai pateiksi. Kiekvienas turi savo stilių, savo būdą pamatyti ir komunikuoti“, – sako jis.

„Dabar norisi kalbėti apie psichologines problemas ir visuomenės būseną, – atskleidžia D. Vėjas. – Kaip keičiasi nekariaujanti visuomenės dalis. Kokie skirtumai tarp bendruomenių atsiranda. Tarp žmonių, kurie arčiau fronto, ir tų, kas gyvena lvice. Kita tema, kurią dabar su Sigita bandome aprėpti, yra apie tai, kaip keičiasi moters vieta visuomenėje,

kai visi vyrai išėjo į frontą. Ten vyksta be galo daug įdomių procesų, visiškai keičiančių visuomenės santvarką. Pagrobti vaikai, apskritai vaikystės ir paauglystės karo sąlygomis tema. Gali imti bet kokį visuomenės segmentą ir analizuoti, kaip karas jį paveikia. Visus išvardytus dalykus galima giliai analizuoti. Žiūrėti, kaip buvo per kitus karus. Viskas labai atsikartoja. Nepaisant, kad mes dabar technologijų prasme progresyviūs ir galime kalbėti, kaip viskas dabar kitaip, bet iš esmės šio karo poveikis nedaug kuo skirsis nuo ankstesnių. Ar jis peržengs Ukrainos ribas, ar tęsis tik Ukrainoje, poveikis bus panašus į visų didžiųjų karų. Tad galima nuspėti tuos procesus, kurie vyksta visuomenėje, ir ieškoti sprendimų.“

SUNKŪS GRĮŽIMAI IR EMOCIJŲ GRYNUMAS

Pasak P. Peleckio, jam važiuojant į karą prasideda dar kraunantis lagaminą: „Imi daiktų, kurių šiaip gal nenorėtum imti: neperšaujamą liemenę, šalną, medicinos krepšį, turniketų, tvarsčių. Visada, kai kraunuosi daiktus, tikiuosi, kad nė vieno iš jų nereikės panaudoti. Džiaugiuosi, kad kol kas dar ir neteko. Kol ten būni, atrodo, lengviau. Kai grįžti, būna sunku, keista. Atrodo, čia viskas paprasta, patogiu. Net nustembi, kad elektra yra namuose, nes viešint Ukrainoje būna, kad kelis vakarus iš eilės elektros nebūna – taupoma energija. Arba nuolat turi nepamiršti kur nors važiuodamas išjungti telefoną, kad į tave niekas nesitaikytų. Grįžus būna keista. Nuo garų krūpčioji, sapnuoji košmarus. Tačiau pamažu viskas praeina. Dar vienas momentas – sunku kalbėtis su žmonėmis, kurie ten nebuvo. Tiems, kurie ten nebuvo ar patys nesusidūrė su tokio dydžio rizika, dažniausiai sunku paaiškinti. Atsiranda palaikymo grupė tų, kurie irgi ten buvo ir supranta tą emocinę būklę. Kai grįžti, sunku ir dėl to, kad galvoji: kodėl aš turiu teisę grįžti, o tie žmonės – ne.“

D. Vėjas teigia, kad prieš metus būtų kalbėjęs labai dramatiškai ir pasakojęs apie karo realybę, taikos realybę, kaip grįžus sunku ir viskas atrodo netikra. „Viskas lyg iš plastiko – problemos čia atrodo labai mažos ir netgi netikros. Ten būni susikaupęs ir atrodo, kad visi vidiniai resursai mobilizuoti. Kai grįžti, dar dvi savaites adrenalinas iš organizmo traukiasi. Atrodo, neturi nei jėgų, nei noro, nei motyvacijos nieko daryti. Tačiau kiekvieną kartą grįžęs jau esi pasiruošęs tam, kas su tavimi vyks, ir tai leidžia su tuo susitaikyti ir su tuo dirbti. Pirmus dvejus metus būdavo sunkiau grįžti, negu būti ten. Pastarąjį kartą grįžęs iš Ukrainos tiesiog miegojau, kiek noriu, po 10–12 valandų, ir nesijaudinau, kad nieko nedarau. Niekur neskubėjau ir leidau sau pailsėti, kad neperdegčiau, – sakė fotografas. – Visos emocijos tarsi lieka Ukrainoje. Visas emocijas išgyvenu Ukrainoje. Visi susidūrimai su jos žmonėmis yra tokie atviri, gryni, kokių čia tiesiog nėra. Mes negalime taip tyrai jausti pagalbos vienas kitam, bendruomeniškuo, noro padėti, brolybės, buvimo vienoje bendruomenėje jausmus. Tai labai veža. Daug skausmo, karo juodumos, bet emocijos – labai grynios ir daug ką labai labai užkabina.“

ŽVILGSNIS IŠ VIDĀUS: „PASAULIŲ SUTVĒRIMAS“ IR KELIAS Į VENECIJĄ

Kalbino Rasa Morkūnaitė
Nuotraukos Gedimino Gražio

Rugsėį sugrįžę iš 82-ojo Venecijos kino festivalio, kur „Venice Immersive“ programoje įvyko pasaulinė virtualiosios realybės patirties „Pasaulių sutvėrimas“ premjera, režisieriai Kristina Buožytė ir Vitalijus Žukas dalijasi įspūdziais ir kūrybos užkulisiais. Apie kelionę nuo pirmų idėjų iki įtraukiančios patirties, apie Mikalojaus Konstantino Čiurlionio visatos interpretacijas VR formatu ir apie tai, ką reiškia pristatyti lietuvišką kūrinių vienoje svarbiausių pasaulio kino scenų – šiame interviu.

– Kada supratote, kad po „Angelų takais“ norite sugrįžti prie Čiurlionio – jau su visiškai kita VR patirtimi?

Vitalijus: Tai neįvyko iš karto. Galvojome ir apie kitus menininkus, bet Čiurlionio trauka ilgainiui tapo neįveikiamai stipri. Supratome, kad jo pasakojama istorija dar neužbaigta ir norisi vėl grįžti į jo sukurtą pasaulį – atnešti iš ten naujų istorijų. Ir šiandien, po dviejų kūrinių, vis dar jaučiame tą patį.

Kristina: Vis sulaukdavome žiūrovų klausimo: kada bus kita dalis? Iš pradžių buvau skeptiškai nusiteikusi, tačiau nuolat girdėdamas tą patį klausimą ir matydamas, kokia plati yra Čiurlionio kūryba, o su „Angelų takais“ mums pavyko jos užgriebti tik dalelytę, nuomonė apie naujo kūrinių sukūrimą pasikeitė. Čiurlionio pasaulis yra labai didelis, jis ypač įdomus ir gilus menininkas, jo idėjos ir žinutės nepraranda aktualumo ir mūsų laikais, tad norisi tai perteikti ir žiūrovui.

– Kokia buvo pradinė kūrybinė hipotezė: ką VR gali pasakyti apie Čiurlionio pasaulius taip, kaip negali pasakyti kino salė ar galerija?

Vitalijus: Jeigu sugebi žiūrėti ir jausti, tai ir galerijoje gali pamatyti viską. Tačiau atsiranda noras pasidalyti tuo, ką pamatei, ir čia virtualioji realybė suteikia beribių galimybių. Tai medija, galinti tave perkelti į realų, bet kartu stebuklą kupiną pasaulį, kuriame pamiršti kasdienybę ir patenki į paralelinę visatą.

Kristina: Čiurlionio darbai yra idealūs virtualiosios realybės platformai, čia jie geriausiai atsiskleidžia. Atrodo, kad jis gyveno savo kūrybos pasaulyje, kur vaizdai, muzika ir idėjos siejosi į vientisą darną. VR platforma leidžia žvilgtelėti į jo pasaulį ir pajusti jo spinduliuojamas emocijas.

– „Pasaulių sutvėrimas“ apima kūrimo, klestėjimo, sunaikinimo, atgimimo ciklą. Kaip dramaturgiškai sustygvavote šį kvėpavimą VR erdvėje?

Vitalijus: Didelio stygavimo nereikėjo – Čiurlionis jau viską buvo padaręs.

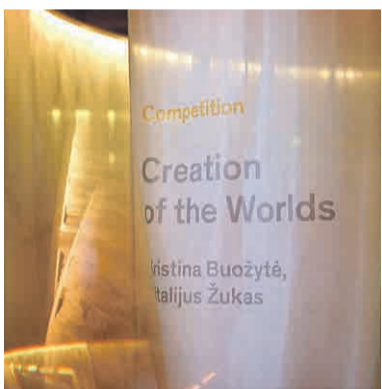
Mums tereikėjo pamatyti ir perteikti. Visi naratyvai slypi jo kūryboje, užteko sujungti kelis taškus. Darbą palengvino tai, kad jis pats rėmėsi bibliiniu pasakojimu. Tik tai ne mums įprasta Biblija, o paralelinės visatos knyga, turinti ir panašumų, ir skirtumų. Pažvelkite į „Pasaulių sutvėrimo“ ciklą – flora ir fauna primena mūsų pasaulį, bet nėra jo kopija – danguje du mėnuliai... Mes taip pat leidome sau pafantazuoti. Tarkim, mūsų istorijoje tvaną sukelia ne Dievas, o demonas – mums tai atrodo suprantamiau.

Kristina: Tai istorija ir apie žmogaus brandą – ateiname į sukurtą pasaulį, kad jį patirtume, o gyvendami galiausiai suvokiame, kad patys esame savo pasaulių kūrėjai ir sergėtojai. Visi pasakojimai slypi Čiurlionio paveiksluose, mes stengiamės juos pamatyti ir perteikti žiūrovui.

– Kuo antrasis jūsų VR darbas skiriasi nuo pirmojo – tikslais, naratyvu, interaktyvumu, techniniu masteliu?

Vitalijus: Jis labai skiriasi daugeliu aspektų, ir tai buvo sąmoningas pasirinkimas. Padaryti sėkmingo kūrinių tęsinį sudėtinga – kyla pagunda pakartoti sėkmės formulę, tik perkelti ją į aukštesnį techninį lygį. Mes nusprendėme ieškoti naujų pasakojimo formų, naujų emocijų, naujų pojūčių. Čiurlionio dvasia išliko, bet skirtumų tarp kūrinių gerokai daugiau nei panašumų. „Angelų takais“ buvo sakralinė patirtis – daugelis žmonių verkė kūrinių pabaigoje, išgyvendami emocinę ekstazę. „Pasaulių sutvėrimas“ – labiau transcendentinė pasaka, panardinanti į meditacinę būseną, kurioje žiūrovas ir pasaulis susilieja į vieni. Tai laisvo skrydžio patirtis, primenantis sapnus. Beje, PC versijoje tai žiūrovo kontroliuojamas skrydis – nereikia išmokyti jokios mechanikos, užtenka patikėti, kad gali skristi.

Techniškai viskas tapo kur kas didesnio mastelio. Pavyzdžiui, miestui sukurti „Muona“ komanda skyrė kelis mėnesius – buvo ištirti visi Čiurlionio „Miestų“ ciklo objektai, sukurti jų modeliai ir sudėliotas vientisas, logiškas miestas. PC versijoje žiūrovas pats renkasi skrydžio trajektoriją, gali atrasti ir slaptų kelių. Galima būtų parašyti atskirą straipsnį apie skirtumus, bet mums svarbiausia, jog dauguma žiūrovų sako, kad labai patinka abu kūriniai. **Kristina:** Dar norisi paminėti ir muziką – šį kartą ėmėme ne egzistuojančius kūrinius, o dirbome su Roku Zubovu ir Philu Vonu, kurie specialiai sukūrė muzikinį takelį šiai patirčiai. Jie naudojo egzistuojančius Čiurlionio kūrinių motyvus, kuriuos Rokas

išplėtodavo savo improvizacijose, o Philas viską sujungdavo elektroninės muzikos skambesiu. Buvo labai įdomus ir įkvepiantis procesas.

– Kokio sprendimo „Angelų takais“ sau neleisdavote, o „Pasaulių sutvėrimė“ leido VR branda ir technologijos?

Vitalijus: Daugiau galimybių suteikė ne nauja technologija, o tai, kad turėjome daugiau laiko ir daugiau specialistų. Tai leido išplėsti mastelį ir atrasti naujų techninių sprendimų.

– Muzika ir garsas – su kuo pradėjote: vizualu ar garso dramaturgija? Kaip vyko bendradarbiavimas su kompozitoriais ir kaip skamba Čiurlionis VR terpėje?

Vitalijus: Pirmiausia atsirado vizualinė dramaturgija, bet netrukus ir muzika pradėjo daryti įtaką vaizdai. Viskas virto savotišku garso ir vaizdo *pingpongu*. „Angelų takuose“ naudojome Čiurlionio muziką ir minimalistinę Mindaugo Urbaičio kompoziciją, suteikusia modernumo. „Pasaulių sutvėrimui“ reikėjo naujo kelio. Jį atradome išgirdę R. Zubovo ir prancūzų elektroninės muzikos kūrėjo P. Vono koncertą, interpretuojantį Čiurlionio muziką. Tai mus sužavėjo ir atvėrė kryptį. Esu visiškai patenkintas šiuo sprendimu – pavyzdžiui, scena su trimis saulėmis nebūtų tokia įtaigi be hipnotizuojančios, ekstazę sukeliančios muzikos poveikio.

– Programos „Venice Immersive“ kūratoriai jūsų darbą apibūdino kaip vizualiai stiprų ir meditatyvų. Ką jums reiškia meditacija VR mene?

Vitalijus: Tai kertinis mūsų kūrybos akmuo. VR yra galinga medija, galinti perteikti įvairias emocijas – nuo empatijos iki egzistencinio siaubo. Mus labiausiai domina jos galimybė sustabdyti akimirka, priversti žiūrovą pabūti joje, pajauti pasaulį kaip kažką naujo ir pilno stebuklų, kaip vaikystėje. Tai svarbu mums patiems, bet, tikime, ne mažiau svarbu ir pasauliui.

– Koks atsiliepinimas Venecijoje jus labiausiai nustebino ar sujaudino?

Vitalijus: Labiausiai sujaudina, kai sužinai, kad žiūrovas buvo „Angelų takais“ gerbėjas ir ilgai laukė mūsų naujo kūrinio. Daugelis norėjo jį pamatyti dar kartą, bet festivalio sistema to beveik neleisdžia. Įdomiausia buvo, kad patys kūratoriai prisipažino žiūrėję „Pasaulius“ daug kartų – po sunkių pasiruošimo festivaliui dienų tai jiems padėdavo atsikratyti psichologinio krūvio.

Kristina: Taip, būtent, kai Lisa Resenthal, VR „Immersive“ programos kuratorė, pasakojo, kad eidavo pasižiūrėti mūsų kūrinio po ilgos dienos darbų, kad pailsėtų ir atsigautų, tai buvo išties malonu girdėti. Mes praleidome labai daug laiko su Čiurlionio kūriniais ir dažnai mūsų klausia, ar nepavargstame, tačiau Čiurlionio darbuose tiek daug šviesos, ji ir įkrauna, ir įkvepia.

– Koks jūsų, kaip tandemo, sprendimų priėmimo ritualas?

Vitalijus: Paprasta taisyklė – laimi tas, kuriam sprendimas atrodo svarbesnis. Jei vienam tai nėra taip svarbu, jis nusileidžia. Jei abejojame, sakome: pabandykime, nepavyks – paकेisime. Tiesa, tokie nesutarimai reti. Ko gero, mūsų duetas susiformavo todėl, kad mūsų panašus meninis skonis ir vertybių skalė. Dažnai, žiūrėdamas naują versiją, iš Kristinos išgirdavau tuos pačius komentarus, kuriuos pats ką tik ruošiausi pasakyti.

– Jei turėtumėte dar šešis mėnesius kūrybai – ką papildytumėte?

Vitalijus: Kūrinys jau gimęs, norisi jį paleisti į kelionę. Gal tik pataisyčiau keletą vizualiai nepatinkančių detalių. Prie haptikos, vėjo, kvapų jau dirbame.

Kristina: Taip, kūrinys jau baigtas ir jį užbaigėme tokioje stadijoje, kokioje norėjome. Bus labai įdomu išgirsti žiūrovų atsiliepinimą, kai patirtį papildysime multisensorika: vėju, kvapais, haptika. Tai leis dar labiau sulieti ribą tarp realybės ir sukurtu pasaulio.

– Kokią VR / XR kryptį laikote dar neišnaudota Lietuvoje ir ką norėtumėte išbandyti patys?

Vitalijus: Lietuvoje dar nemačiau naratyvinio *room-scale* VR, kur žiūrovas galėtų laisvai vaikščioti didelėje erdvėje. Iš pirmo žvilgsnio tai atrodo nedidelis pokytis, bet jis atveria begalę naujų pojūčių ir pasakojimo galimybių. Šiomet Venecijoje pagrindinį apdovanojimą laimėjo būtent tokio žanro darbas „The Clouds Are Two Thousand Meters Up“, daug dėmesio sulaukė ir „Blur“. Būtų labai įdomu padirbėti šioje srityje, nors techniškai tai įgyvendinti sudėtinga.

– Patarimas kūrėjui, svajojančiam apie „Venice Immersive“ atranką...

Vitalijus: Svarbiausia – žinoti, kokią mintį nori perduoti žiūrovui ir kodėl tam pasirenki būtent imersinę mediją. Jei turi atsakymus į šiuos klausimus, turi ir šansą. Kūrėjai iš Lietuvos šiuo metu sulaukia papildomo dėmesio – festivalio komisija jau įsidėmėjo mūsų šalies vardą.

Rašė Toma Vidugirytė
Nuotraukos Silvestro Samsono

Julija Janus – kūrėja, kurios darbai jungia madą, meną ir istoriją. Iš mados pasaulio ji perėjo į vietokūrą, inicijavo viešųjų erdvių meno instaliacijas, įkūrė „ARTeriją“ – atvirą meno galeriją be sienų. Šiandien Julija dirba prie įvairių projektų, jungiančių meno, mados, dizaino, rinkodaros ir istorijos sričių patirtį. Naujausias Julijos darbas – tarptautinės parodos „Karalienė, karalystė ir jausmai“ idėja. Ji yra viena iš šios Lietuvos nacionalinio muziejaus (LNM) parodos kuratorių. Paroda – ne tik apie Barbarą Radvilaitę, Kotryną Jogailaitę, bet ir apie tai, kaip moterys matomos istorijoje ir šiandien. Su Julija kalbamės, kaip gimsta jos idėjos, kokias vertybes ji laiko svarbiausiomis ir kokie šios parodos tikslai.

JULIJA JANUS – APIE MENĄ, VIETOKŪRĄ IR KARALIENES

– Daugumai esate žinoma kaip drabužių dizainerė, tačiau dirbate prie daugybės kitų įdomių projektų. Papasakokite, kaip šalia drabužių dizaino atsirado parodų kuravimas, miesto erdvių kūrimo ir kiti projektai? Kuo šie projektai svarbūs ir kaip jie papildo Jus kaip kūrėją?

– Gatvės, atviro meno instaliacijos atsirado ne iš abstrakčios idėjos, o iš labai konkretaus poreikio – šviesos. Kai pradėjau dirbti kaip Vilniaus senamiesčio vietokūros dizainerė ir rinkodaros specialistė, pamačiau, kad Stiklių gatvei trūksta gyvybės, o vakare – tiesiog šviesos. Tai buvo tamsi, uždara erdvė, kuri tiesiog kvietė ką nors pakeisti.

Sugalvojome pasinaudoti jau egzistuojančiais kabliais namų sienose, prie jų pritvirtinome trosus ir, gavę rezidentų sutikimus, pakabinome pirmąją instaliaciją – Jaroslavo Koziaros oro balionus. Dieną jie traukė praeivius savo spalvomis, o naktį švietė. Erdvė iš tikrųjų pasikeitė – ji tapo atvira, kviečianti sustoti ir pakelti akis.

Iš tokios patirties gimė „ARTerija“ – atvira meno galerija be sienų ir adreso. Ji lyg kraujagyslė, kuria menas cirkuliuoja po miestą, keliauja po Lietuvą ir pasaulį. „ARTerijos“ vardu vyksta mano pačios ir kitų menininkų instaliacijos, performansai, demonstruojami kiti kūriniai.

Instaliacijos – keliaujančios: buvo eksponuojamos Traukuose, Anykščiuose, Dubingiuose, Kaišiadoryse. Kiekvie-

noje vietoje jos išilieja į miesto ritmą ir sukuria naują santykį su erdve. Man svarbu, kad šiuolaikinis menas būtų prieinamas ne tik didmiesčiuose, bet ir mažesnėse bendruomenėse, kad žmonės jį patirtų ne kaip vienkartinę šventę, o kaip kasdienybės dalį.

Tiesą sakant, dar užbaigdama mados verslą, jau žinojau, kad eisiu šiuo keliu – būsiu vietokūros dizainerė. Kryptingai tam ruošiausi – studijavau ISM vadovų magistrantūroje, mano magistro darbo tema buvo „Vilniaus senamiesčio istorinio kvartalo prekės ženklų kūrimas“. Paskui kartu su vietos verslo ir kultūros įstaigų bendruomene sėkmingai įkūrėme Vilniaus Stiklo kvartalo prekės ženklą.

Kūrybinės vietokūros mokiausi ir Roterdame, specializuotuose kursuose. Šiandien galiu jungti meno, mados, dizaino, rinkodaros ir istorijos sričių patirtį, kad miestas, jo erdvės ir žmonės taptų gyva, pasakojančia visuma.

Keliauti tenka ne tik instaliacijoms, bet ir man pačiai. Skaitau pranešimus, vedu dirbtuves – apie vietokūros dizainą, apie moteris lyderes iki sovietmečio, apie mūsų baltiškąją tapatybę. Man atrodo, svarbu, kad menas nebūtų tik estetiškas patyrimas, bet ir dalijimasis žiniomis, istorija, kultūrine atmintimi.

– Kaip tapote LNM tarptautinės parodos „Karalienė, karalystė ir jausmai“ viena iš kuratorių? Kuo Jus sudomino parodoje apžvelgiamos dviejų karalienių – Barbaros Radvilaitės ir Kotrynos Jogailaitės – istorijos?

– Mano ryšys su istorija visada buvo asmeniškasis – ji man nėra tik datos ar faktai. Kai pirmą kartą panirau į Barbaros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto istoriją, ji pasirodė labai gyva: apie meilę, pasirinkimus, trapumą ir kartu labai aktualiai skambanti šių dienų geopolitinių įtampų kontekste.

Pristačiau parodos „Karalienė, karalystė ir jausmai“ idėją LNM. Prieš tai buvau ją pristatiusi keliems kitiems muziejams, tačiau ten nesulaukiau pritarimo. Buvo pasakyta: „Paroda apie karalienes? Skamba paviršutiniškai“, lyg moterų istorijos savaime būtų mažiau vertos dėmesio.

Labai džiaugiuosi ir vertinu, kad LNM manimi patikėjo. Jie subūrė visą reikalingą profesionalią komandą: istorikus, archeologus, menotyriminkus, dizainerius, kompozitorius. Įsigijo audiogido sistemą, veikiančią *bluetooth* ryšiu, – viską, ko prašiau, kad parodos patirtis būtų unikali. Man tai buvo akimirka, kai pagaliau norimu mastu galėjau atskleisti viską, ką buvau išmokusi Viktorijos ir Alberto muziejaus kuratorių kursuose.

Sudėtingiausia buvo gauti finansavimą. Kultūros ministerija neskyrė prašomo finansavimo šiai tarptautinei parodai. Tada dar aiškiau pamačiau skirtumą: iš vienos pusės – uždarytos durys, biurokratiniai svarstymai, o iš kitos – bendraminčių solidarumas, tikėjimas, energija.

Taip gimė šios parodos Ambasadorių klubas – tai nuostabios moterys, nepaprastai daug pasiekusios savo srityse, sutikusios palaikyti šią parodą. Esu be galo dėkinga Rūtai Kačkutei, Dovilei Burgienei, Dianai Bumelytei, Gabijai Skučaitei, parodos globėjai prezidentei Daliai Grybauskaitėi ir daugeliui kitų. Jų palaikymas man buvo tarsi atsvara visiems „ne“. Pamenu, kai pirmą kartą išgirdau iš jų: „Mes tikime, tai svarbu“, man tarsi nuslinko akmuo nuo pečių. Jau tuomet pajutau, kad ši paroda – ne

vien apie dvi istorines karalienes. Ji yra apie tai, kaip moterys buvo matomos istorijoje, ir apie tai, kaip šiuo metu moterys gali pakeisti situaciją – tikėjimu, bendryste, veikimu.

Kai galiausiai stovėjau atidarymo renginyje, o kitą dieną žiūrėjau į žmones, klausančius audiogido, stovinčius prie eksponatų, stebinčius ir praleidžiančius parodoje ne vieną valandą, galvojau: istorija kalba, salės pilnos, žmonės klausosi... Tai buvo viena gražiausių ir stipriausių akimirku mano kūrybos kelyje.

– Kokios Jūsų kūrybos vertybės ir kaip atsirenkate projektus? Kuo praturtino tarsi nauja sritis – parodų kuravimas? Esate minėjusi, kad viena iš vertybių, ypač išryškėjusi per karantiną, – tvarus menas...

– Vertybės man yra kaip kompasas. Didžiausia vertybė – tvarumas. Tačiau ne vien ekologinis, bet ir kultūrinis: kaip palikti pėdsaką, kuris nesunyks po vienkartinio įvykio.

Per karantiną tai pasijuto labai stipriai. Atsimenu, kai staiga sustojo visi įprasti darbai: nebebuvo renginių, vietos rinkodara lyg ir neteko prasmės. Pirmas jausmas buvo toks, tarsi aplink tvyro vakuumas, bet vėliau tai virto atradimu – pamačiau, kiek daug nereikalingo triukšmo buvo mūsų gyvenime. Supratau, kad noriu rinktis tik tuos projektus, kurie man atrodo prasmingi, kuria tiltą tarp žmonių ir vertę ateičiai.

Parodų kuravimas mane praturtino kaip kūrėją. Buvo momentas, kai ne kartą parodose reikėjo suderinti kelias visiškai skirtingas vizijas: istorikų, kurie norėjo daugiau faktų, ir menininkų, kurie norėjo daugiau poezijos. Tą akimirką supratau, kad mano vaidmuo yra ne pasirinkti vieną pusę, o surasti bendrą kalbą. Taip buvo išmokta pamoka: kūryboje kartais svarbiau ne mano vizija, o tiltas tarp skirtingų pasaulių.

– Kokie Jūsų tolesni planai? Kas laukia tarptautinės parodos „Karalienė, karalystė ir jausmai“? Gal numatyta naujų įdomių projektų?

– Šiandien mane labiausiai traukia kurti projektus, kurie jungtų istoriją, dizainą ir gyvą patirtį. Labai norėčiau, kad lietuviškos istorijos atsidurtų tarptautiniame kontekste. Juk jos nėra tik mūsų vidinės, jos yra Europos dalis. Svajoju apie projektą, kuriame Barbora ar Kotryna būtų pristatomos ne tik Lietuvoje, bet ir, tarkim, Vienoje ar Krokovoje kaip bendros istorijos dalis. Iš dalies tai išsipildys, nes tarptautinė paroda „Karalienė, karalystė ir jausmai“ kelias į Švediją.

Dar mane traukia lauko instaliacijos. Esu įsitikinusi, kad menas neturėtų būti tik ant muziejaus sienų. Noriu, kad žmogus, eidamas gatve, netikėtai patirtų kūrinį, sustotų, pakeltų akis ir išgyventų mažą stebuklą. Tokios akimirkos, kai menas ateina pas žmones, man yra didžiausia prasmė.

KEIS T UO LIŲ
TEATRAS

N 14

PERIFERINIAI

pagal W. Shakespeare pjesę „Hamletas“

režisierė Ieva Stundžytė

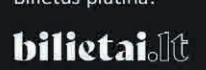
Projektą finansuoja:

Informaciniai partneriai:

Bilietus platina:

TRYS JUOSTELĖS IR GREIČIO AKI KLUBINĖS MADOS KRONIKOS IŠ PIRMŲ

Stefanios Dushkevich nuotr.

Rašė Stefaniia Dushkevich

Parodos „RAVE NATION. Nakties ritmais į laisvę 1992–2004“ ciklo metu Lukiškių kalėjime 2.0 vyko diskusija „Trys juostelės ir greičio akiniai: klubinė mada“, skirta reivo eros stiliui ir jo transformacijoms. Per vieną valandą aprėpti dviejų dešimtmečių mados istoriją buvo neįmanoma, todėl šiandien pokalbį tęsiame su Kristina Maselskyte – dizainere, viena iš prekės ženklo GK ir studijos „Prima“ įkūrėjų, kurių darbai pristatomi parodoje, taip pat tarpdisciplininė menininkė. Šįkart kalbėsime apie tai, kaip reiveriai žiūrėjo į aukštąją madą, kaip eksperimentavo su šukuosenomis ir makiažu, kaip klubiniai įvaizdžiai tapdavo savotišku pasu į kitą pasaulį. Aptarsime, kodėl 9-ojo dešimtmečio pabaigos ir 10-ojo dešimtmečio klubai priminė atskiras valstybes su savo įstatymais ir stiliumi. Kristina mums pasakoja, kaip subkultūros formavo visos kartos stilių ir kokie klubiniai atradimai persikėlė į gatvę.

– Kodėl atsisakėte dalyvauti mados šou ir Mados savaitėse? Kas paskatino pasukti kitu keliu ir atsitraukti nuo klasikinio kolekcijos pristatymo formato? Ar tai buvo sąmoningas pasirinkimas, ar labiau reakcija į aplinkos nesupratingumą?

– Tai buvo visiškai organiškąs sprendimas. Nebuvo jokio konflikto su aplinka ar nesupratimo – priešingai, mes buvome to meto mados lauko dalis. Tačiau pamažu atsirado savi keliai: Gitis (*verslo partneris Gitis Bertulis – red. past.*) vis labiau gilinosi į muziką, aš – į meną, ir GK natūraliai baigėsi 2013-aisiais. Baigėsi ir subkultūrų era. Viskas vyko ramiai – be skandalų, be jokios dramos. Kai jauti, kad ciklas baigėsi, labai aišku: nėra reikalo laikytis formato vien tam, kad dalyvautum.

– Kaip tuo metu aukštoji mada buvo priimama reiverių bendruomenėje?

– Smalsumo tikrai buvo daug. Reiveriai, kaip ir kitos jaunimo subkultūros, stebėjo, domėjosi, ir kartais net labai norėjo turėti bent vieną vadinamąjį tikrą daiktą – ar tai būtų batai, ar džinsai. Daug kas atkeliavo į klubą nuo podiumų. Mes patys žavėjomės Vivienne Westwood, pankų idėjomis ir matėme, kaip jos susipindavo su gatvės ir klubo realybe.

– Jūsų naudojami audiniai buvo išskirtiniai. Iš kur jų gaudavote: dažydavote patys ar parsiveždavote iš užsienio?

– Dalį tikrai dažydavome patys – aš tuo metu studijavau Dailės akademijoje, tad turėjome ir žinių, ir priemonių. Buvo ir savų tiekėjų, žinojome, kur galima rasti įdomių medžiagų. Visi to meto dizaineriai: Sandra Straukaitė, Seržas Gandžumianas, Aleksandras Pogrebnojus, Vida Simanavičiūtė, Juozas Statkevičius, Daiva Urbonavičiūtė – daugiau ar mažiau žinojo vietas, kur ieškoti netikėtų audinių.

– Jūs kūrėte ne tik drabužius, bet ir įvaizdį. Kokia šukuosena tuo metu buvo klubinė, o kokia – labiau gatvės simbolis?

– Negalėčiau pasakyti, kad egzistavo vienas bendras stilius – viskas labai priklausė nuo scenos ir erdvės. Klubuose vyravo androginiškumas: trumpi, kartais visiškai berniukiški kirpimai, pankiškos šukuosenos naudojant gelį, netikėtos formos, – viskas, kas griaua standartus. Gatvėje buvo daugiau įvairovės. Vieni – su tekstūruotomis garbanomis, kiti – su ilgais plaukais, dar kiti – provokuojančiais kirpimais.

– O kaip makiažas? Kosmetikos pasirinkimas tuo metu juk buvo daug skurdesnis nei šiandien. Kaip pavykdavo priderinti jį prie klubinės atmosferos?

– Čia dažnai žmonės klysta – atrodo, kad mes neturėjome kosmetikos. Tačiau tai mitas, nes sienos jau buvo atviros ir problemos atsivežti kokybiško makiažo iš užsienio tikrai nebuvo. Mes patys naudojome tokius prekės

Manto Repėškos nuotr.

Parodos „RAVE NATION. Nakties ritmais į laisvę 1992–2004“ nuotr.

NIAI: RANKŲ

ženklus kaip „Revlon“. Jų paletėje buvo visko: ryškių šešėlių, blizgučių, spalvų, kurios idealiai tiko klubinei erdvei. Tad galėjome sau leisti kurti teatrališką, energingą įvaizdį, kuris atitiko to meto atmosferą.

– Ar jūsų studijoje „Prima“ egzistavo vadinamoji veidų kontrolė? Jei taip, kokius kriterijus turėjo atitikti žmogus, kad galėtų patekti?

– Ne, tikrai to nebuvo. Į „Primą“ galėjo užėiti visi – tai buvo studija, kūrybos erdvė, klubas ir repeticijų vieta kartu. Tačiau jei užsukdavo visiškai atsitiktinis žmogus iš gatvės, jis dažniausiai išeidavo: viduje buvo tamsu, garsiai grojo muzika, atmosfera buvo tokia, kad ne visi ją suprastavo ar ištvėrdavo. Tai veikė kaip savotiškas natūralus atrankos mechanizmas.

– Kolekcijos gimė iš šokio. Ar Jus įkvėpė tik hauso ir breiko stiliai, ar ir *voguing*, hiphopas, kiti judėjimai?

– Mums šokis buvo svarbus ne tiek stilistiškai, kiek dėl judesio. Galvojome, kad drabužiai turi būti patogūs šokti, nors iš pirmo žvilgsnio jie galėjo atrodyti sudėtingi ar net nepatogūs. Esmė, kad tai buvo klubinė apranga – jos širdis buvo judesys, laisvė, energija. Breikas, hausas – visa tai formavo mūsų mąstymą apie siluetą, bet ne iš stereotipų apie stilių, o pasitelkiant kūno patirtį.

– Ar buvo atveju, kai klubiniai eksperimentai – su drabužiais, avalyne ar aksesuarais – persikeldavo į gatvę ir tapdavo kasdienybės dalimi?

– Tai vyko nuolat. Pavyzdžiui, atšvaitų juostos – pradžioje buvo eksperimentas klube, bet greitai tapo praktišku kasdieniu dalyku. Platformos – iš pradžių klubinė avalynė, o po kelerių metų jas jau avėjo kiekviena madistė blondinė. Odinės baikerių striukės – tas pats. Tačiau dažniausiai tai nebuvo tiesioginis perėjimas, o labiau grandinė: podiumas–klubas–gatvė. Daiktai nuo podiumo į gatvę dažnai ateidavo per klubą.

– Ar drabužiai tuo metu galėjo veikti kaip savotiškas miesto žemėlapis, išduodantis, iš kokio rajono ar socialinio sluoksnio atėjo žmogus?

– Be abejo. Skirtumai tarp miestų buvo labai aiškiai matomi. Tai buvo tikra subkultūrų geografija. Kartais užtekdavo pažvelgti į žmogų, kad suprastum, iš kur jis: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ar Šiaulių.

– Ar galima teigti, kad kiekvienas klubas buvo tarsi atskira valstybė?

– Taip, visiškai. Kiekvienas klubas turėjo savo publiką, muziką, stilių. Pankai ėjo į savo vietas, reiveriai – į savo, *depešistai* – į dar kitus klubus. Esmė buvo ne tik šokti – klubas veikė kaip scena, kurioje rodydavai save, savo drabužius, savo *tribą*. Dabar žmonės dažniau eina tiesiog atsipalaiduoti, o tada tai buvo galimybė pademonstruoti, kas esi, kam priklausai.

– Pastaruoju metu kilo 2000-ųjų mados bumas. Ar, jūsų manymu, šiuolaikiniams prekės ženklams pavyko bent iš dalies atkurti to meto estetiką?

– Man atrodo, kad tikslas nebuvo atkurti to laikotarpio dvasią. Šiandienis 2000-ųjų stiliaus sugrįžimas yra labiau stilizacija nei realus atkūrimas. Dabartiniai prekių ženklai ima fragmentus: platformas, blizgesį, logotipus, tačiau nebėra sociokultūrinio užtaiso, buvusio tuo metu. Tada tai buvo maištas, mes tikrai gyvenome ta mada. Dabar tai labiau nostalgija, žaidimas su praeitimi. Tačiau ar tai blogai? Ne. Tai irgi savaip įdomu.

– Šiandien kuriate kaip tarpdisciplininė menininkė, tyrinėjanti miesto erdves. Ar matote galimybę, kad Jūsų ateities projektai vėl susijungs su aprangos ar klubinės kultūros temomis, kurios tokios svarbios Jūsų kūrybos biografijoje?

– Niekada nesakyk niekada. Aš nesu linkusi manyti, kad dar turėsiu mados prekės ženklą ar kursiu kolekcijas klasikine prasme – mano gyvenimas jau nuėjo kita kryptimi. Ar galėtų atsirasti instaliacija ar koks nors meno projektas, susijęs su apranga ar klubine kultūra? Labai tikėtina.

Ažuolyno bibliotekos archyvo nuotr.

Lina Audzevičiūtė.

Kalbino Diana Zaksienė

Ar kada pagalvojai, kas nutinka tavo marškinėliams, kai jie atsiduria šiukšliadėžėje? (Taip, žinau, klausimas girdėtas ne kartą, bet ar tikrai į jį bandei atsakyti nuoširdžiai?) O gal spintoje kabo džinsai, dėvėti vos kartą, bet jau nebemadingi?

„PER(SI)KURTI“ – ATNAUJINTI DRABUŽINĘ, O GAL ŠIEK TIEK IR SAVĘ

Nuo spintų ir drabužių temos šiek tiek nuklyskime į kitą erdvę – Ažuolyno biblioteką Kaune. Tai ne tik knygų saugykla, bet ir viena gyviausių miesto kultūros vietų, kur vyksta kūrybinės dirbtuvės, knygų pristatymai, mokymai, filmų peržiūros ir kt. Atrodo, kas bendro tarp knygų ir mados? Iš pirmo žvilgsnio – nieko. Tačiau būtent čia gimsta iniciatyvos, kviečiančios permąstyti vartojimo įpročius. Apie tai kalbamės su projekto „Per(s)kūrimas: tvarios mados dirbtuvės“ vadove Lina Audzevičiūte.

– Kaip kilo tokio projekto idėja?

– Viskas gimė labai organiškai – ir iš manęs pačios, ir iš aplinkos, kurioje šiuo metu esu. Dirbu Ažuolyno bibliotekoje, kur kolegos stengiasi organizuoti veiklas, kiek įmanoma draugiškesnes gamtai. Išradimų būstinė, kurioje vyksta dauguma projekto veiklų, yra savarankiško darbo erdvė, kur galima nemokamai naudotis įvairiais įrankiais ir prietaisais. Daugelis edukacijų čia remiasi principu kurti nauja iš to, ką jau turime.

Vieną vakarą, sėdėdama Išradimų būstinėje, pagalvojau, kad būtų smagu pasikviesti kūrėjų, kurie dirba ekologiškai ir tvariai. Šiandienos kultūroje tvarumas jau paplitęs, o kartais atrodo net per dažnai linksniuojamas ir truputį tarsi nuvalkiotas. Tačiau, jei būti tvariam tampa madinga, gal ir nėra blogai?

– Ar bibliotekoje vykdoma ir daugiau tvarumo veiklų?

– Tikrai taip. Ažuolyno bibliotekoje vyksta nemažai aplinkai draugiškų veiklų, pavyzdžiui, renginių ciklas „EkoLogiška“. Nuolat organizuojamos edukacijos, paremtos tvaraus dizaino idėja, – dirbtuvių metu lankytojai kviečiami pasigaminti auskarus iš antrinių žaliavų, maišelius iš senų džinsų, atsinaujinti tekstilės gaminius ir kt.

Mano jau minėtoje bibliotekos Išradimų būstinėje naudojamos dovanotos žaliavos. Pavyzdžiui, atiduoti audinių ritiniai, atneštos įvairiausios medžiagos, siūlai, termoizoliacinės plėvelės. Šiomis priemonėmis nemo kamai dalijamės su lankytojais. Taip susiformuoja savotiškas žaliavų ratas: kai vieniems nebereikia, jie atneša mums, o kiti panaudoja. Tai tarsi bendruomeniškas dalijimasis.

– Kokios veiklos vyks įgyvendinant šį projektą?

– Šiame projekte numatytos trys paskaitos, supažindinsiančios su tvarios mados principais. Jose svarstysime, kas yra tvarumas, kaip susikurti tvaresnę drabužinę, nuo ko galima pradėti ir kitus panašius klausimus.

Kūrybinėse dirbtuvėse daugiausia dėmesio skirsime drabužiams atnaujinti. Norėjau, kad jos būtų praktiškos ir dalyviai išbandytų įvairius metodus: perdažymą, siuvinėjimą, aplikacijas, atspaudus ir kt. Į dirbtuves kviečiau įvairių kūrėjų: menininkų, tekstilininkų, dizainerių, kad jie parodytų skirtingų būdų kūrybiškai prikelti drabužius antram gyvenimui. Šiose dirbtuvėse šiek tiek nuklyskime į eksperimentus: dalyviai susipažins su biomedžiagomis ir jų kūrimo principais. Tikiuosi, kad šios žinios bus pritaikomos ne tik čia, bet ir namuose, o gal net pasidalyta jomis su draugais ar kaimynais.

Norėjau pasikviesti kuo įvairesnių dalyvių – parodyti skirtingus požiūrius į tvarumą. Man labai smagu ir bendruomeniškumo principas: kūrėjai, lektoriai dalysis savo mintimis, igūdžiais ir kartu pristatys save. Vyks žinių ir igūdžių mainytuvės. Man smagu parodyti, kiek daug yra įdomių tvariosios mados kūrėjų, menininkų, lėtosios mados puoselėtojų!

– Ko tikiesi iš projekto?

– Viliuosi, kad nors keli žmonės, dalyvaujantys šiame projekte, jam pasibaigus pasistengs gyventi šiek tiek tvariau. Nors ir truputį – juk vis vien smagu. Tai jau didelis laimėjimas. Galbūt pasikeis ne tik mūsų drabužinė, tačiau bent šiek tiek pasikeisime ir mes patys?

Ažuolyno bibliotekoje iki lapkričio vidurio kiekvieną savaitę vyks paskaitos ir kūrybinės dirbtuvės. Lapkričio 29 d. organizatoriai kvies į projekto baigiamąjį renginį – parodą. Čia bus galima pamatyti dirbtuvių metu sukurtų darbų, nuotraukų iš paskaitų ir susitikimų. Kūrėjai pasidalyš savo darbais ir trumpomis istorijomis apie save.

NESUREŽISUOTI TRILERIAI IR TRAGIKOMEDIJOS: „NEPATOGAUS KINO“ REKOMENDACIJOS

Dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas“ primena – realus gyvenimas gali būti įdomesnis net už Holivudo scenaristų fantazijas. Kartais gyvenimai virsta tragikomedijomis, kurias žiūrint juokas skaudina ir baugina. Būna, kad mokslinė fantastika tampa ranka pasiekiamą realybe, o kai kurių žmonių kiekviena diena atrodo tarsi trileris, kurio scenarijaus nenuspėsi.

Iki spalio 26 d. festivalio metu tikro gyvenimo tikros istorijos rodomos Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Alytaus kino ekranuose ir internete visoje Lietuvoje. Istorijų šimetai – daugiau nei pusšimtis, tad ko būtina nepraleisti?

MEILUŽIŲ MEDŽIOTOJA

Rež. Elizabeth Lo

Ką darytum, jei tavo partneris turėtų meilužę?

Ponia Li renkasi ne atleidimą, o manipuliaciją, samdydama profesionalę, kurios darbas – griauti aferas. Pasirodo, Kinijoje atsirado nauja profesija – meilužių išskyrėja, samdoma, kad bet kokiomis priemonėmis padėtų išlaikyti santuokos saitą ir nutrauktų neištikimybę. Filmo kamera fiksuoja tikrą atvejį – žiūrovas stebi asmenines dramas, dažnai slepiamas už uždarytų durų.

LAIŠKAI IŠ VILKŲ GATVĖS

Rež. Arjuna Talwaras

Sužavėtas lenkiško kino, indų kilmės režisierius Arjuna apsigyvena Lenkijoje.

Jam pritaipyti nelengva net ir Vilkų gatvėje, Varšuvos centre. Kultūriniai skirtumai tampa juokingu ir meile alsuojančiu filmu – šmaikštus ir nuoširdus režisieriaus žvilgsnis atveria ir mums, lietuviams, artimų Lenkijos visuomenės portretą. Su žiupsneliu meilės ir ironijos jis parodo gąsdinančiai atpažįtamą Rytų Europos šalių uždaramą.

NULAUŽTI NEAPYKANTĄ

Rež. Simonas Klose

Ji infiltruojasi į kraštutinių dešiniųjų tinklą, siekdama demaskuoti tikrąjį jų vadą.

Kas jis: neonacis, rusų šnipas ar netikras profilis? Šis filmas skirtas ieškantiems aštrių temų ir įtemptų scenarijų. Mergina su drakono tatuiruote vadinama žurnalistė slapta naršo tamsiausiuose interneto puslapiuose ir atskleidžia, kaip veikia neonacių organizacijos. Žurnalistės saugumui kasdien kyla vis didesnė grėsmė.

SUGYVENT, JŪS RIMTAI?!

Rež. Amber Fares

Kai tavęs neišgirsta dirbant Jungtinėse Tautose, galima kalbėti pasitelkus stand-up komediją.

Penkerius neramius metus filmuotas dokumentinis filmas pasakoja apie žydės komikės ir aktyvistės Noam Shuster Eliassi asmeninę, profesinę ir politinę kelionę. Užaugusi dvikalbėje Izraelio ir Palestinos kaimo bendruomenėje, Noam nusivylė tradiciniu taikos aktyvizmu. Galiausiai ji atrado stand-up komediją ir netrukus sulaukė dėmesio visame Artimųjų Rytų regione.

KOYAANISQATSI

Rež. Godfrey Reggio

Žadą atimantis šedevras su užburiančiu Philipo Glasso garso takeliu.

Legendinio 1982-ųjų filmo pavadinimas kilęs iš hopių kalbos žodžio „išsibalansavęs gyvenimas“ – jis atskleidžia chaotiškus žmonių ir gamtos santykius. Gamtos peizažai, stichijų vaizdai, šiuolaikinės civilizacijos ir technologijų scenos keičiasi nepaliaujamai ir palieka neišdildomą įspūdį. „Koyaanisqatsi“ yra tapęs neatsiejama kino istorijos dalimi, tad, jei dar nematėte, tiesiog būtina šį filmą išvysti dideliame ekrane.

ŠYPSOSI IR DUODA BUČKĮ

Rež. Bryanas Carberry

Jautiesi vienišas? Tik už 749 dolerius gali įsigyti meilės lėlę. Krisas gyvena mažame miestelyje, dirba degalinėje ir namais dalijasi su bičiuliu ir savo mergina Mimi – žmogaus dydžio silikonine lėle. Jie bendrauja naudodamiesi dirbtinio intelekto programėle. Krisas savo lėlę prižiūri, prausia ir rengia, kartu jį leidžia laisvalaikį, žiūri filmus ir važinėja automobiliu.

GRYBAI: GYVYBĖS TINKLAS

Rež. Josephas Nizefi, Gisela Kaufmann

Magiška ir atradimų 3D kupina kelionė per grybų pasaulį, skambant Björk balsui.

Galbūt grybai gali išspręsti didžiausias Žemės problemas? Ne visai augalas, ne visai gyvūnas, bet kažkas tarp jų. Grybai – itin įdomus mokslininkų tyrimų objektas, kuris, tikėtina, vis dar slepia svarbiausias gamtos paslaptis. Šiame hipnotizuojančiame filme susipažinsite su keisčiausiais gamtos organizmais, patirsite didį mūsų planetos grožį ir paslaptis. Visa tai – 3D formatu.

BOTOKSO MINOS

Rež. Omaras Mismaras

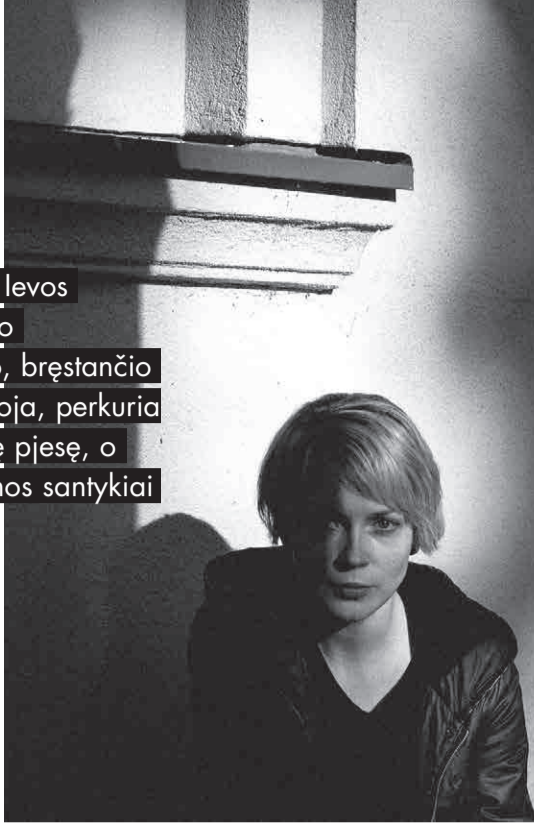
Ant Beiruto krintant bomboms, botokso klinika išgyvena aukso amžių.

„Jie naikina, o mes atstatome“, – sako Buba, į raukšlę beda dar viena injekciją ir siūlo nuolaidą bet kuriam klientui, užsirašiusiam į savanoriškąsias Libano kariuomenės pajėgas. Kuo arčiau karas, tuo geresnis verslas – tokiais pastebėjimais dalijasi Buba. Ji turi grožio saloną Beirute, kuris specializuojasi veido injekcijų srityje. Tai istorija, papasakota be jokios anestezijos, daugiausia – stambiu planu.

Organizatorių informacija

Kalbino Agnė Vidugirytė

Spalio 24 ir 25 d. „Keistuolių teatre“ – režisierės Ievos Stundžytės spektaklio „Pelėkautai“ pagal Williama Shakespeare'o pjesę „Hamletas“ premjera. Jauno, bręstančio žmogaus akimis kuriamas pasakojimas dekonstruoja, perkuria ir kviečia smalsiai kitu kampu pažvelgti į klasikinę pjesę, o spektaklio dėmesio centre atsideria sudėtingi šeimos santykiai ir skirtingų kartų konfliktas.

Ievos Deltuvaitės nuotr.

REŽISIERĖ IEVA STUNDŽYTĖ: NET Į TAMSIAUSIĄ SPEKTAKLŲ EINU IEŠKOTI VILTIES

„Mes dažnai nesusikalbame vien dėl to, kad labai norime kalbėti, tačiau atsisakome klausytis. Bandome vieni kitus perrėkti, o tos nuoširdžios tylos, kurioje išgirsti ne save, o kitą, labai trūksta“, – svarsto teatro kūrėja, scenoje sujungianti visas šešias „Keistuolių teatro“ kartas.

riu kaip pagrindinio veikėjo – kiekvienas iš jų su savo sąžine susiduria nors ir skirtingai, tačiau neišvengiamai.

Spektaklyje vaidina visų šešių „Keistuolių teatro“ kartų atstovai – nuo Aido Gienio iki dabartinių Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentų. Visi aktoriai, išskyrus studentus, yra sukūrę

šeimas, turi vaikų. Tai viena priežasčių, kodėl tėvų ir vaikų santykiai „Pelėkautuose“ yra stipriau apčiuopiami nei kituose mano spektakliuose.

Visi kūrinio veikėjai yra beprotiški egoistai – tiek tėvai, tiek vaikai. Jie bando susikalbėti, bet pamiršta išgirsti, kas jiems sakoma. Mes dažnai nesusikalba-

– Ieva, tavo kūrybinėje biografijoje W. Shakespeare'as – dažnas svečias. Nuo spektaklio „Ofelijos“ teatre „Atviras ratas“ 2012-aisiais prie jo kūrinių sugrįžai dar kelis kartus. Kuo šis autorius Tau aktualus, žvelgiant per šiuolaikinio teatro prizmę?

– Būna, kad kai kuri literatūra tampa šventa karve: vieni kūrėjai bijo liestis prie W. Shakespeare'o, kiti – prie Antikos, dažnai manoma, kad prie tam tikros medžiagos reikia priaugti. Nesutinku su tuo. Mano akimis, W. Shakespeare'o pjesės – didžiulė, įdomi medžiaga, kurią galima nuolat skirtingai nagrinėti ir vis atrasti ką nors naujo.

„Hamletas“ – turbūt daugiausia kartų mano skaityta pjesė. Pirmą kartą ją perskaičiau vidurinėje mokykloje – kai tau keturiolika metų, tas kūrinys kalba vienaip, dar kitaip – sulaukus dvidešimties ar, ko gero, ir 60-ies. Daugiasluoksnės medžiagos bet kuriame gyvenimo etape verčia permąstyti tiek save, tiek savo artimą.

– Ką koduoja spektaklio pavadinimas ir kokie „Hamleto“ sluoksniai scenoje skleidžiasi šįsyk?

– Pelėkautai čia virsta dvasiniais sąžatėmis, į kuriuos patekė niekaip neišvengs akistatos su savimi. Tai sąžinės reikalas. „Pelėkautuose“ Hamleto neiški-

Spektaklis „Dvyliktoji naktis“.

Dmitrijus Matvejevo nuotr.

me vien dėl to, kad labai norime kalbėti, tačiau atsisakome klausytis – bandome vieni kitus perrėkti, o tos nuoširdžios tylos, kurioje išgirsti ne save, o kitą, labai trūksta.

– „Pelėkautuose“ ne mažesnę reikšmę nei pats Hamletas turi kiti veikėjai, o ypač – veikėjos, W. Shakespeare'o pjesėje kiek nustumtos į šalį. Kodėl Tau svarbu tyrinėti jų perspektyvą?

– Savo spektakliuose visuomet labai natūraliai išryškina moteris. Ir dabar, „Pelėkautuose“, noriu ryškios Gertrūdės – man gaila, kad W. Shakespeare'as neleisdžia jai išsikalbėti. Spektaklyje remiuosi ne tik „Hamletu“, naudoju ir W. Shakespeare'o sonetus, jais leisdama moterims kalbėti. Pjesės medžiaga leidžia konstruoti vyro ir moters santykius būtent taip, kaip aš darau šiame spektaklyje, – jie yra lygiaverčiai net ir stipraus konflikto atveju. Jei pralaimi, tai nutinka ne dėl lyties, o dėl situacijos ir konkrečių aplinkybių.

Man atrodo, tai feministinis požiūris, nes feministinis teatras neapsiriboja vien keliomis konkrečiomis temomis. Žvelgiant feministiškai į klasiką, nesunku pamatyti, kiek esama potencialo ją nagrinėti būtent tokiu kampu. Čia galimybės atrasti savo temą, nenuneigiant kitų sluoksnių, yra beveik beribės.

– Ar, dirbdama teatre, jauti, kad Tavo profesinę patirtį veikia lyties aspektas?

– Laikui bėgant pradėjau suvokti, kokia esu keista, – matyt, dėl savo giminės šaknų iš prigimties kabinuosi į gyvenimą, esu ta, kuri jokiais aplinkybėmis nepasiduoda, ta, kuri visada suras, kaip išgyventi neįmanomomis sąlygomis. Už tai esu dėkinga savo močiutei, Lietuvos partizanų ryšininkei, ir mamai, gimusiai Sibire. Tačiau ar tai yra mano, kaip režisierės, stiprybė? To savęs nuolat klausiu ir galvoju, kad taip.

Visas jaunas režisierės norėčiau apsaugoti nuo to, ką pačiai teko patirti profesinio kelio pradžioje. Nors mano mokytojas režisierius A. Giniotis nuo to saugojo, aplinkos spaudimą, lūkesčius, vertinimą, lyginant su vyrais, reikėtų dauginti iš 100. Vyrų režisierių visomis prasmėmis vis dar laikome norma, o moters, nors XXI a. bandome teigti kitaip, dar ne. Tačiau tai keičiasi ir noriu tikėti, kad pati sulauksiu, kai moteris režisierė bus lygi vyrui režisieriui, kai nebebus jokio profesinio skirtumo ir klausimo: čia vyriška ar moteriška režisūra? Mano galva, tai visiškai nesąmonė ir kvailybė.

– Nors savo spektakliais įprastai nagrinėji nepatogias ar net kontroversiškas temas, greta sudėtingų klausimų juose žiūrovai visuomet randa šviesos ir vilties. Ar tai sąmoningas pasirinkimas?

– Man atrodo, kad teatre yra vilties – kitaip kam ji jį eiti? Net į juodžiausią spektaklį einu jos ieškoti. Nebijau nepatogių temų, juodų spalvų. Kartais norisi atsiversti gotikinę novelę vien tam, kad išsikraučiau visą savo tamsiąją pusę, kurioje visko prisikaupę. Gyvenime viltį kartais atrodo sudėtinga atrasti, ji taip giliai pasislėpusi, kad mažai kam pasirodo. Atrodo, kad jos turi nusipelnyti. Teatre viltis randa prieglobstį.

Mano, kaip režisierės, pareiga yra kelti vis dar neišsprendžiamą dilemą, kad, pasibaigus spektakliui, toliau vykty procesas gyvenimo realybėje, kad kiekviena(-s) pradėtų veikti dėl blogio suvaldymo ir gėrio triumfo, jeigu toks išvis įmanomas. Siekti, kad šviesa laimėtų, manau, turėtų būti kiekvienos gyvos, mąstančios ir jaučiančios būtybės aukščiausias tikslas.

– Nors „Pelėkautuose“, kaip ir pačioje W. Shakespeare'o pjesėje, sau aktualių klausimų atrasti gali bet kurio amžiaus žiūrovai, esi užsiminusi, kad pirmiausia statydama šį spektaklį galvoji apie jaunimą. Be to, spektaklyje vaidmenis, įskaitant Hamletą ir Ofeliją, patiki savo vadovaujamo vaidybos studentų kurso aktoriams. Ką Tau reiškia šiame spektaklyje kalbėtis su jauniausia karta – tiek žiūrovais, tiek aktoriais?

– Mes, kūrėjai, negalime prarasti jaunimo teatre, bet dedame per mažai pastangų, kad teatras jaunimo gyvenime užimtų ne paskutinę vietą. Kitos sritys taip stipriai vilioja jaunus žmones, kad net nežinau, ar dalis jų išvis susimąsto, kas tas teatras yra. Galbūt jiems jis – tik pasenęs kultūrinis rudimentas, palyginti su filmais ar naujausiomis technologijomis? Dar per koronaviruso pandemiją daug kas bandė prognozuoti teatro mirtį. Gal liaukimės kalbėti tokias nesąmones, o imkimės veiksmų? Teatras egzistuos tol, kol jo kam nors reikės, tik jaunimas šiuo klausimu yra labai apleistas.

Kalbant apie naują kartą teatre, neįsivaizduoju, kas gali būti prasmingiau už tęstinumą. Tai dovana. Vieni augina savus ar svetimus vaikus, kiti rūpinasi valstybės reikalais, dar kiti stato miestus, gaudo žuvis, kuria istorijas, o kas nors jas išsaugos... Aš kuriu teatrą ir perduodu jį kurti tiems, kurie ateina po manęs. Svarbu neįstrigti savo ego, savo sumaištyje, nesusikurti pelėkautų. Nenoriu įstrigti savo pačios sąžatose, nes viltis – teatre.

Normantas Ulevičius – beveik tris dešimtmečius muzikos pasaulyje dirbantis garso režisierius ir prodiuseris, pastaraisiais metais atradęs kitą kūrybos erdvę – analoginę fotografiją. Iki lapkričio 12 d. Vilniaus dailės akademijos galerijoje „5 malūnai“ galima pamatyti pirmąją jo autorinę parodą „Mute“. Jos kuratorė – Marija Marcelionytė-Paliukė. Parodoje – sustabdytos koncertų akimirkos, kuriose tylą galima beveik girdėti.

SUSTABDYTA MUZIKA PARODOJE „MUTE“

K adruose – gyvos muzikos energija, scenos šviesos ir atlikėjai, kuriuos daugelis atpažins: nuo prestižinių apdovanojimų laureatų iki ryškiausių Lietuvos scenos žvaigždžių. Apie „Mute“ užkulisius, baimes ir atradimus su autoriumi kalbėjosi jo bičiulė, muzikos kūrėja Laura Kešytė-Mexeny.

– Kaip gimė parodos „Mute“ idėja?

– Niekada specialiai neplanavau rengti parodos – viskas atsirado iš paties proceso, smalsumo ir entuziazmo. Fotografuodamas koncertus supratau, kad nuotraukoje sustabdytą akimirką vis tiek girdi – nors garso nėra, žiūrėdamas jauti muziką. Tai ir yra „Mute“ esmė: tylos momentas, kuriame muzika tęsiasi kitokia forma. Ir man smagu, kad šiais, skaitmeniniais laikais nuotrauka gimsta analoginiu būdu – be kompiuterio.

– Kaip prasidėjo Tavo kelias į analoginę fotografiją?

– Esu dėkingas bičiuliui Doviliui Paliukui. Jis man parodė, kaip veikia ši magija: kaip ryškinti, spausti nuotraukas. Kurį laiką dirbau jo rūsyje. Paskui nusipirkau didintuvų, vonelių ir pusę savo įrašų studijos paverčiau fotolaboratorija. Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad smalsumas virs paroda.

– Kiek darbų planuojai parodyti parodoje „Mute“?

– Norėčiau, kad būtų apie 50–60 kadrų, bet tiksliai nežinau. Kasdien neskaičiuodamas spaudžiu kadrą po kadro. Jau daugiau nei mėnesį dirbu beprotišku režimu: pusę dienos – garso darbai, o nuo šeštos vakaro iki vidurnakčio išjungiu grojaraštį ir darau nuotraukas parodai. Įdomiausia, kad spausdamas nuotraukas atradau naują santykį su muzika – galiu jos klausytis ne dėl darbo, o dėl malonumo. *(Juokiasi.)*

– Ko dabar klausaisi, dirbdamas prie nuotraukų?

– Šiuo metu – tokio prodiuserio Fcukers. Jo muzika labai primena laikus, kai grojau grupėje „Kick Punch Gang“ ir *dariau* elektroniką. Tie patys sintezatoriai, tembrai... Bičiulis neseniai sutaisė mano seną sintezatorių. Laukiu, kol baigsis paroda ir galėsiu prie jo grįžti. Galbūt per fotografiją vėl sugrįšiu prie muzikos kūrimo.

– Kokiose erdvėse gimė Tavo fotografijos?

– Tai koncertai didelėse erdvėse – „Midsummer“ festivalyje, „Žalgirio“ arenoje, Kalnų parke. Vakariniai koncertai, tamsa, šviesos ir šešėlių žaismas – bendras visų kadrų bruožas. „Mute“ man reiškia sustabdytą muzikos akimirką: nuotraukoje garso nėra, bet žiūrėdamas gali jį girdėti.

Gabrieliaus Jauniškio nuotrauka

Normanto Ulevičiaus nuotr.

– Ar esi bandęs fotografuoti studijoje?

– Vieną kartą. Tuo metu dirbo pagrindinis fotografas ir apšvietimo specialistas – viskas suplanuota, statiška, skaitmeninė kamera, visada geras rakursas. O aš su savo juosta išterpiau – be fotoaparato stovo, judėdamas. Ir keli kadrai išėjo – atrodo kaip iš mados žurnalo viršelio. Tačiau čia loterija – niekada nežinau, kas išeis. Todėl nesu profesionalas, nenoriu nieko apgauti. Tiesiog kūrėjas, eksperimentuotojas.

– Ar koncertuose jauti auksines akimirkas, ar viskas labiau loterija?

– Neatradau jokie algoritmo. Kartais geriausius kadrus pavyksta pagauti pačioje pradžioje, kartais – paskutinėje juostoje. Būna, kad išfotografuoju tris ar keturias juostas, atrodo – viskas, turiu. Sakau sau: užtenka, Normantai, prifotografavai. Tačiau įsidedu dar vieną, paskutinę, – ir būtent joje pagaunu tuos du kadrus, dėl kurių viskas pasiteisina, o visa kita, pasirodo, buvo nieko ypatingo.

– Per kiek laiko susikaupė darbų šiai parodai?

– Maždaug per metus ar pusantrų. Apskritai fotografuoju apie dvejus metus.

– Ką laikai savo pagrindiniu fotoaparatu?

– Naudoju „Nikon F100“. Tai 1999-aisiais sukurtas modelis, kurio gamyba nutraukta 2006 m. Siunčiausi jį iš Japonijos, aišku, naudotą. Jis jau su autofokusavimu, toks protingas aparatas. Iš esmės viskas pas mane sena – išskyrus juosteles ir chemiją.

– Ar kas nors Tave mokė fotografuoti koncertuose, lauko sąlygomis?

– Prisdėjo daug žmonių – vieni mokė techninių dalykų, kiti padaršino. Esu dėkingas koncertų fotografui Gabrieliiui Jauniškiui, kuris priėmė, leido pabūti šalia kitų fotografų. Visi *kala* tūkstančius kadrų skaitmeniniu būdu, o aš su juosta jaučiausi balta varna. Tačiau sulaukdavau palaikymo, ir tai man buvo labai svarbu.

– Kokie fotomenininkai Tave įkvepia?

– Anselis Adamsas, nespaltotos fotografijos klasikas. Jo darbai man atrodo neįtikėtini. Taip pat Saulas Leiteris – jo spalvos, kompozicijos ir gylis mane labai sužavėjo. Apie jį sužinojau *Fotografiska* muziejuje Švedijoje, kur visada einu į parodas. Tai mano fotografijos rojus.

– Koks jausmas laukti pirmosios personalinės parodos?

– Nepaprastai bijau. Niekada nesu rengęs parodos, ir dar Vilniaus dailės akademijoje! Jausmas – kaip leidžiant pirmąjį albumą: tik jaunas atlikėjas dar niekam nežinomas, o aš per šiuos metus spėjau susipažinti su daugybe žmonių iš meno pasaulio. Žinau, kad jų ateis nemažai, ir tai kelia dar daugiau streso.

– Kaip pateiksi savo fotografijas žiūrovui?

– Visi darbai – nespaltoti 24x30 sidabro želatinos atspaudai. Kuratorė M. Marcelionytė-Paliukė pasiūlė atsikvėlyti muziejinės ekspozicijos formato ir žiūrėti į parodą kaip į muzikos kūrinį – nebylią fotografijų kompoziciją, kurioje atsiranda ritmas, pauzės, dinamika.

DAINYKLOS – VILNIAUS NAKTINĖS KULTŪROS VARIKLIAI

Rašė Toma Vidugirytė

Šiek tiek daugiau nei prieš metus Vilniuje atsirado pirmoji dainykla „Estradà“, o šiais metais dainyklos statusą turi septyniolika kultūrą ir saugų naktinį gyvenimą puoselėjančių ir palaikančių erdvių. Su dainyklų atsiradimu Vilnius toliau stiprina savo, kaip gyvos ir kūrybingos naktinės kultūros miesto, įvaizdį. Nauja iniciatyva šiame kelyje – dainyklų programa, skirta nepriklausomoms muzikos ir kultūros erdvėms, kurios palaiko jaunus atlikėjus, kuria jaukią atmosferą ir prisideda prie bendruomenės kultūrinio gyvenimo gyvybingumo ir saugumo.

Vis dėlto metai praėjo, o dar gerai nežinome, kas yra dainyklos, už ką skiriamas šis vardas ir ką erdvės įsipareigoja jį gaudamos. Tad pradėkime nuo pradžių.

KAS YRA DAINYKLOS?

Dainyklos – kultūrinės erdvės, skirtos įvairiems eksperimentiniams pasirodymams, muzikos koncertams ir inovatyviems renginiams. Čia koncentruojamasi ne į pelną, ypatingas dėmesys skiriamas kultūrinei vertei ir meninei įvairovei skatinti. Tokios vietos yra itin svarbios ne tik muzikos industrijai (daugelis šiandien žinomų atlikėjų pirmuosius žingsnius žengė būtent mažose, nepriklausomose scenose), bet ir miesto bendruomenėms, vietos ekonomikai ir kultūrinei infrastruktūrai.

KAIP TAMPAMA DAINYKLA

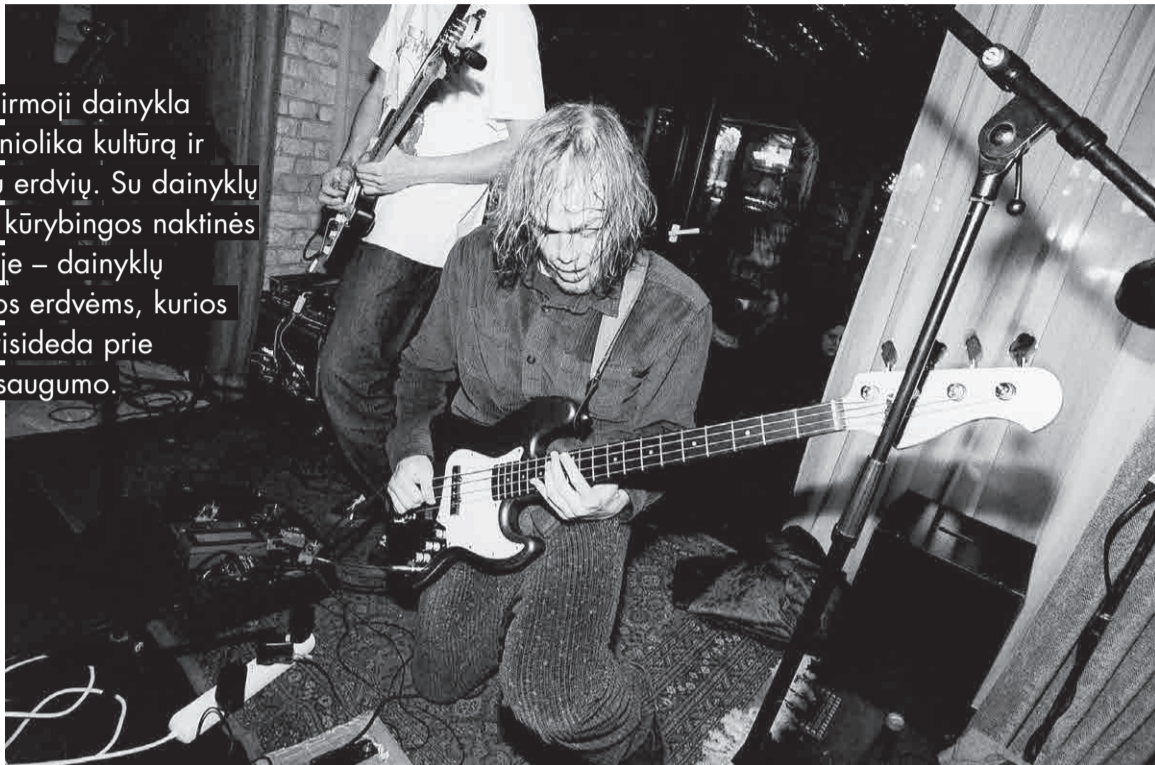
Baras ar renginių erdvė negali pati sugalvoti ir pasivadinti dainykla. Šį statusą kartą per metus Vilniaus savivaldybė suteikia vietoms, kurios atitinka nustatytus kriterijus. Vilniaus kultūrinė erdvė įsipareigoja įgyvendinti ne mažiau kaip 50 renginių per metus; turi turėti sceną ar pakylą, garso ir apšvietimo sistemas; turėti įrengtą patalpų vaizdo stebėjimo sistemą ir užtikrinti lankytojų saugumą; turi būti teikiamos maitinimo paslaugos arba užkandžiai ir nemokamas stalo vanduo; erdvė turi dalyvauti socialinėse kampanijose, mokyklose ir kituose naktinės kultūros stiprinimo veiksmuose.

Šioms erdvėms savivaldybė skiria paramą, kuri gali būti naudojama atlikėjų honorarams, techniniam įgyvendinimui, kūrinių naudojimo renginiuose licencijoms įsigyti, reklamai, administravimui ir ilgalaikiam turtui. Pirmąja oficialia dainykla tapo 2024 m. rugsėjį atsidariusi „Estradà“.

Šių metų balandį sostinėje dainyklos statusą gavo septyniolika vietų: „90aštunti“, „Draugų vardai“, „Dūmų fabrikas“, „Estafetė“, „Estradà“, „House of Negroni“, „Jazz Cellar 11“, „Kablų“, „Kernagis“, „Loftas“, „Mello“, „Miesto laboratorija“, „Nijinsky III“, „Paviljonas“, „SOHO“, „Tamsta“, „Veranda“. Iš viso Vilniaus savivaldybė 2025 m. šioms erdvėms skyrė 165 tūkst. eurų paramą kūrybinėms programoms: koncertams, meniniams pasirodymams ir eksperimentiniams projektams. Vis dėlto ši parama susijusi ne tik su renginiais, bet ir naktinio gyvenimo ekonomikos skatinimu ir saugumu.

SAUGESNIO NAKTINIO GYVENIMO INICIATYVOS

Kultūrinės veiklos stiprinamos kartu su pastangomis užtikrinti saugesnį miesto naktinį gyvenimą. 2024 m. birželio 3 d. bare „Peronas“ buvo pasirašytas saugesnio naktinio gyvenimo memorandumas – pirmas tokio pobūdžio susitarimas Lietuvoje. Jį inicijavo Vilniaus miesto savivaldybė ir Vilniaus naktinis biuras, o prie jo prisijungė net 27 sostinės naktinio gyvenimo vietos, tarp jų ir dalis dainyklos vardą turinčių erdvių. Memorandumu įsipareigota bendradarbiauti, kad miesto naktinė kultūra būtų ne tik gyvybinga, bet ir saugi, įtrauki ir draugiška visiems jos dalyviams.

Pauliaus Žižlauskio nuotr.

Kajaus Kliučinsko nuotr.

Gabija Liaugminaitė.

PER METUS – 800 RENGINIŲ

Vilniaus naktinio biuro projektų vadovė Gabija Liaugminaitė pasakoja, jog pirmasis konkursas parodė, kad šis projektas Vilniaus muzikinėms erdvėms yra itin aktualus. Konkurse dalyvavo daugiau nei dvidešimt vietų, iš kurių septyniolika gavo dainyklos statusą ir paramą. Tarp jų – ir seniai veikiančios, gerai pažįstamos erdvės, ir naujesni, vos kelerius metus gyvuojantys klubai ar barai.

„Smagu matyti tokį įsitraukimą – tai rodo, kad projektas atliepia tikrą poreikį ir yra svarbus miesto muzikinei ekosistemai. Su visomis dainyklomis palaikome glaudų kontaktą, organizuojame mokymus saugumo, sveikatos ir muzikos licencijavimo temomis, padedame megzti dialogą su gyventojais ir Vilniaus savivaldybe. Dainyklos vertina šią pagalbą, įsitraukia į bendras veiklas ir stengiasi atsakingai įgyvendinti statuso reikalavimus. Vien iki 2025 m. spalio jos jau suorganizavo daugiau

Pauliaus Žižlauskio nuotr.

Martynas Butkevičius.

kaip 800 renginių – tai didelis indėlis į Vilniaus kultūrinį gyvenimą ir įvairovę“, – sako projektų vadovė Gabija.

Pirmosios dainyklos „Estradà“ bendrakūrėjis Martynas Butkevičius pasakoja, kad „Estradoje“ per metus pavyko surengti daugiau kaip 250 renginių: „Džiaugiamės dėl renginių įvairovės – vietos po vienu stogo čia randa ne tik muzika, bet ir kinas, literatūra, dirbtuvės, tvarios mados iniciatyvos, diskusijos, parodos ir kt. Esame viena iš nedaugelio daugiaviečių vietų mieste – rytais veikiame kaip kavos, susitikimų, pusryčių vieta, o vakare – kaip baras su pakyla ir gyvu veiksmu ant jos. Svečiai pas mus užsuka dėl pačių įvairiausių priežasčių. Vieni – dėl puodelio rūšinės kavos ryte, pietų, kiti – dėl įvairių renginių, dar kiti – pasirodyti ant pakylas. Per pirmuosius metus spėjome tapti bene mėgstamiausia muzikantų, kūrėjų ir kultūrai prijauniančių žmonių vieta Vilniaus gatvėje. Vilniaus miesto savivaldybės įsitraukimas ir iniciatyvos džiugina, o mums gera prisidėti prie iniciatyvių pokyčių ir auginti lietuviškos muzikos sceną kartu su miestu.“

Pasak M. Butkevičiaus, didelių pokyčių „Estradoje“ neplanuojama. „Startavome su išgryninta idėja ir formatais, kuriais tikime. Pirmadienį vyksta „Open

Jam“, paskui – jaunų grupių koncertų serija „Band To Watch“, modernaus džiazo pasirodymai „Late Night Jazz“, „Live + Singing“ koncertai, kurie stiprina ryšį tarp muzikantų ir atlikėjų, o kur dar išankstinės albumų perklausos „Listening Party“ ir t. t.“, – sako jis.

Vilniaus naktinio biuro atstovė G. Liaugminaitė taip pat kalba apie dainyklų programos ateitį ir džiaugiasi rezultatais. „Artimiausiu metu Vilniaus miesto savivaldybėje vyks dainyklų projekto peržiūra. Joje dalyvaus visos įsitraukusios pusės – aptarsime pirmųjų metų patirtis, įsiklausysime į dainyklų poreikius ir pasiūlymus, kad projektas galėtų toliau augti, stiprėti ir dar tiksliau atitikti naktinio gyvenimo ekosistemos lūkesčius. Dainyklų programa prisideda prie pasirodymams skirtos infrastruktūros gerinimo, didesnio kultūrinių renginių lankomumo ir įvairovės. Jau dabar matome stiprėjančią dialogą tarp dainyklų, savivaldybės ir bendruomenių. Dainyklos tampa matomesnės, lankomesnės, o tai prisideda ne tik prie kultūrinio gyvenimo augimo, bet ir prie turizmo ir miesto ekonominės gražos. Nors projektas dar naujas, tikime, kad ilgainiui dainyklos taps platformomis jauniems talentams, kūrybinėms idėjoms vystyti ir atsakingo, tvaraus verslo pavyzdžiais“, – įsitikinusi Gabija.

„VILNIUS MAMA JAZZ“ PRISTATO MUZIKOS PASAULIO STEBUKLĄ CHARLESĄ LLOYDĄ

Lapkričio 12 d. gyva džiazo muzikos legenda saksofonininkas Charlesas Lloydas užbaigs šių metų festivalį „Vilnius Mama Jazz“. Vienas žymiausių pasaulinio garso menininkų su kvartetu kviečia Lietuvos publiką į Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro (LVSO) koncertų salę, kur dovanos išskirtinį renginį. Vieno įtakingiausių ir labiausiai gerbiamų šių laikų saksofonininkų pasirodymas Vilniuje – reta proga Lietuvos publikai išvysti tikrą džiazo ikoną. Atlikėjo Europos koncertinis turas vyksta vos septyniose šalyse ir Lietuva yra viena jų.

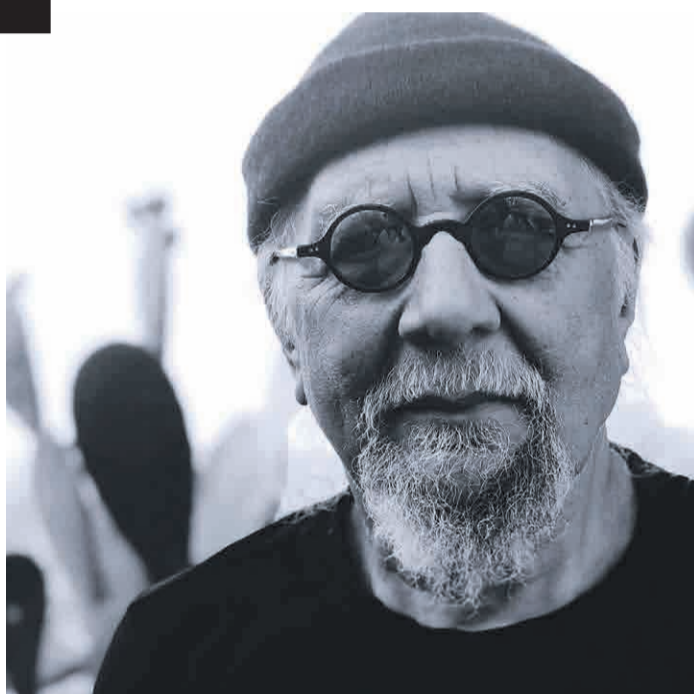
VADINA PASAULINE VERTYBE

„Sekdami Ch. Lloydą karjerą pamatysite didžiojo džiazo žemėlapi, apimantį daugiau nei pusę amžiaus. Jo pasirodymai, kupini veržlumo ir intuityjos, puikiai atspindi idėją, kad geriausia džiaza reikia patirti gyvai“, – rašo „The New York Times“.

Gitaristas Carlosas Santana Ch. Lloydą vienareikšmiškai vadina pasauline verte. Jam pritaria vienas svarbiausių žanro leidinių „Jazzwise“: „Ch. Lloydas yra vienas didžiųjų, panašiai kaip Joanas Miró šiuolaikiniame mene – jis neturi sau lygių, išskyrus save patį.“ Vokietijos „ECM Records“ įkūrėjas Manfredas Eicheris jo atliekamą džiazą lygina su Alberto Giacometti tapyba.

Ch. Lloydas gimė 1938 m. Memfye, mieste, kuris pulsuoja bliuzu, gospelu ir džiazu, – toje pačioje muzikos sostinėje, kuri vos po kelerių metų pasauliui padovanojo būsimą soulo karalienę Arethą Franklin. Afrikiečių, čerokių, mongolų ir airių kilmės amerikietis Charlesas vos devynerių jau grojo saksofonu ir klausėsi džiazo legendų per radiją. Labiausiai jį žavėjo Charlie Parkeris, Billie Holiday ir Duke'as Ellingtonas. 1956-aisiais jaunuolis persikraustė į Los Andželą, kur dienomis studijavo muziką Pietų Kalifornijos universitete, o naktimis džemindavo su Vakarų pakrantės džiazo ikonomis: Ornette'u Colemanu, Donu Cherry'iu ir Billy'iu Higginsu.

Nuo pat mažų dienų Ch. Lloydas gyveno ir kvėpavo džiazu – mokėsi iš meistrų ir kūrė savo kelią. Būdamas 22-ųjų Ch. Lloydas tapo Chico Hamiltono grupės muzikos vadovu, o po kelerių metų prisijungė prie Cannonballo Adderley seksteto ir grojo su Natu Adderley'iumi, Joe Zawinulu, Samu Jonesu ir Louisu Hayesu. Tais pačiais metais Ch. Lloydas pasirašė sutartį su „CBS Records“ ir pradėjo įrašinėti kūrinius kaip lyderis.

Dorothy Darr nuotr.

SUDREBINO DŽIAZO ISTORIJA

Dabar jau nenuostabu, kad jo albumai „Discovery!“ (1964) ir „Of Course, Of Course“ (1965) lėmė, kad jis buvo išrinktas žurnalo „DownBeat“ naujajai žvaigžde. 7-ajame dešimtmetyje Ch. Lloydas tapo labai reikšminga figūra pasaulinėje džiazo scenoje. 1966 m. Niujorke jis subūrė savo klasikinį kvartetą su pianistu Keithu Jarrettu, bosistu Cecilu McBee (vėliau tęsė Ronas McClureas) ir būgnininku Jacku DeJohnette'u. Ansamblio kūryba iš karto pateko į džiazo muzikos gerbėjų ir kritikų akiratį – 1966-aisiais jų albumai „Dream Weaver“ ir „Love In“ tapo vieni populiariausių Amerikoje, o tais pačiais metais pasirodęs koncertinis įrašas „Forest Flower: Live at Monterey“ sudrebino džiazo istoriją. Tai buvo pirmasis džiazo albumas, kurio parduota daugiau nei 1 mln. kopijų, jo kūriniai pateko į radijo stočių grojaraščius ir pradėjo traukti roko gerbėjų dėmesį.

Staiga džiazas išsiveržė iš klubų – jis tapo 7-ojo dešimtmečio garso takelio dalimi, o Ch. Lloydas buvo pačiame veiksmo centre. Jo grupė dalijosi San Fransisko legendinio „Fillmore Auditorium“ scena su Jimi Hendrixu, Janis Joplin, „Cream“ ir „Grateful Dead“.

Įsivaizduokite – saksofono improvizacijos susiduria su psichodelinėmis gitaromis ir laisvos dvasios energija. Kritikai pradėjo vadinti Ch. Lloydą tiltu tarp džiazo, roko ir kontrkultūros tyrinėjimų.

JO NAMAI – MUZIKA

1967 m. žurnalas „DownBeat“ dar kartą atkreipė dėmesį į Ch. Lloydą ir paskelbė jį Metų džiazo atlikėju. Netrukus jis išvyko į pasaulinį turą, skleisdamas savo muziką įvairiuose žemynuose. Vienas iš įspūdingiausių turo momentų įvyko Talino džiazo festivalyje, kur sovietinės valdžios atstovai bandė atšaukti jo koncertą. Ch. Lloydas vis tiek žengė į sceną, o publika tai vertino ne tik kaip koncertą, bet ir kaip laisvės kibirkštį. „Ch. Lloydas muzikavimas tuomet suteikė vi-

dinės laisvės pilnatvę“, – prisimena šio įvykio liudininkas, kompozitorius ir džiazo muzikantas Viačeslavas Ganelinas. Koncertas baigėsi daugiau kaip aštuonias minutes trukusiomis ovacijomis.

„Jo grojimas – tai vis nauja galimybė pasakyti tiesą. Iš tiesų aš gyvenu muzikoje, muzika yra mano namai“, – pristatydama šį albumą, Ch. Lloydą cituoja LRT laidos „Džiazo pasazai“ vedėja Jūratė Kučinskaitė.

„Muzika yra gydomoji jėga. Ji sugeba peržengti visas ribas, paliesti širdies gelmes. Muzika aš galiu išreikšti viską, kas slypi manyje. Tam žodžiai nereikalingi“, – sakė Ch. Lloydas.

Tai tik keletas transcendentinę meditaciją praktikuojančio muzikanto minčių. Beje, galbūt dalis jų gimė Didžiojo Suro apylinkėse Kalifornijoje, kur aštuntajame dešimtmetyje meistras persikėlė norėdamas atsitraukti nuo aktyvių koncertinių turų, ieškoti dvasinės ramybės ir gilesnio ryšio su muzika.

Devintojo dešimtmečio pradžioje Ch. Lloydas nutraukė dešimties metų tylą džiazo pasaulyje, kai į Didįjį Surą atvyko aštuoniolikmetis prancūzų pianistas Michelis Petrucciani – Ch. Lloydas jautėsi tarsi įpareigotas pasauliui pristatyti šį talentingą menininką. Įvyko koncertiniai turai JAV, Europoje ir Japonijoje. Britų džiazo kritikas Brianas Case'as Ch. Lloydą sugrįžimą pavadino vienu iš devintojo dešimtmečio įvykių. Grupė išleido specialią kasetę „Night Blooming Jasmine“ ir du nuostabius koncertinius albumus – „Montreux'82“ ir „A Night in Copenhagen“. Pastarajame vokalo partijas atliko ne kas kitas, o balso akrobatas, „Don't Worry, Be Happy“ ikona Bobby McFerrinas.

1988 m. Ch. Lloydas suformavo naują kvartetą su žinomu švedų pianistu Bobo Stensonu ir grįžo į žymųjį Montrė festivalį. Šveicarų kritikas Yvanas Ischeris rašė: „Pamatyti ir išgirsti Ch. Lloydą koncerte visada yra įvykis ne tik todėl, kad šis saksofonininkas yra patyręs nemažai kryžkelių, bet ir todėl, kad jis, atrodo, turi neapčiuopiamą tiesą, kuri daro jį visiškai originaliu muzikantu... Tai yra tai, ką mes vadiname malone.“

Dešimtojo dešimtmečio viduryje muzikantas grįžo į džiazo sceną su nauju įkvėpimu ir išleido seriją albumų, atspindinčių besikeičiančią saksofonininko muzikinę viziją. Nauji muzikiniai bendradarbiai – pianistas Jasonas Moranas, jaunystės džemų partneris būgnininkas Billy Higginsas ir gitaristas Johnas Abercrombie – dar labiau išplėtė atliekamos muzikos skambesio paletę.

Pirmą kartą Ch. Lloydas atvyko į Lietuvą 1997 m. Tada jo muzika skambėjo „Kaunas Jazz“ festivalyje. Po dešimties metų atėjo eilė Vilniui. Šiais metais Lietuvos sostinės publika vėl sveikins žmogų, kurio saksofonas kadaise skambėjo kartu su J. Hendrixu ir kuris vis dar spinduliuoja tą pačią drąsių paieškų dvasią.

Pernai „DownBeat“ tiesiog apipylė Ch. Lloydą apdovanojimais: pirma, įtraukė jį į džiazo *Hall of Fame* – Šlovės galeriją (tai džiazo pasaulyje prilygsta „Oskarui“ už viso gyvenimo nuopelnus), antra, paskelbė jį Metų atlikėju, trečia, išrinko geriausių metų tenorinio saksofono muzikantu ir, galiausiai, jo albumą „The Sky Will Still Be There Tomorrow“ pripažino geriausiu Metų albumu.

Plokštelė, kurią 86-erių metų saksofono titanas įrašė kartu su šiuolaikinio džiazo gigantais pianistu Jasonu Moranu, bosistu Larry'iu Grenadier ir būgnininku Brianu Blade'u neliko nepastebėta ir kitos autoritetingos organizacijos: Niujorke įsikūrusi Tarptautinė džiazo žurnalistų asociacija albumą taip pat paskelbė 2025 m. geriausiuoju. Neabejotina, kad lapkričio 12 d. koncerte Vilniuje išgirsime kūrinius būtent iš šio liaupsinamo albumo.

Ch. Lloydas save vadina garso ieškotoju, nuolat tyrinėjančiu transformuojančią muziką galią: „Mano muzika kvėpuoja. Tai garso mistiškumas. Esu garso ieškotojas, mane žavi tai, ką garsas gali padaryti, kaip jis keičia molekules ir pakyli žmones.“

Ch. Lloydas – ne nostalgija: nepaisant legendinės istorijos muzikos pasaulyje ir galimybės ilsėtis ant laurų, jis nuolat juda į priekį. „Go Forward“ („Eik pirmyn“) – jo gyvenimo motto, o kiekvienas koncertas tampa nauja galimybe atrasti, perteikti žinutę ir iš naujo įprasminti garsą.

Organizatorių informacija

Kalbino Ieva Klimaitė

Elektroninės muzikos ir šiuolaikinio miesto festivalis „Audra“ tapo išskirtiniu reiškiniu Lietuvos kultūros lauke. Muziką, šiuolaikinį meną ir urbanistinę kultūrą jungianti „Audra“ Lietuvos publikai dovanojo tai, ko trūko, – drąsų, šiuolaikinį festivalį, atliepantį miesto ritmą ir globalias kultūrinės tendencijas. Praūžus dar vienai „Audrai“, komanda nesustoja, o didžiausių Europos festivalių patirtis žada skleisti ir toliau.

Grazvydo Jovaišos nuotr.

FESTIVALIO „AUDRA“ KOMANDA: TAS JUNGIKLIS BUVO ELEKTRONINĖ MUZIKA

Apie jaunystėje užgimusių meilę elektronei muzikai, naktinio gyvenimo kultūros pokyčius ir tai, kas festivalio laukia toliau, pasakoja „Audros“ „Lizdas Sound Institute“ komanda: festivalio vadovai Žilvinas Širka-Roads, Mantas Pakeltis-Pakas ir komunikacijos specialistė Monika Balčiauskaitė.

– Naktinis gyvenimas, klubai, festivalių kultūra, šiuolaikinis menas – kada visa tai atėjo į jūsų gyvenimą? Ar buvo toks festivalis, reivas, o gal paroda, kurie tarsi paspaudė jungiklį ir kilo noras ne tik stebėti, bet ir kurti ką nors panašaus?

Mantas: Į mano gyvenimą pirmiausia atėjo elektroninė muzika, paskui – naktinis gyvenimas, diskotekos, dar vėliau – šiuolaikinis menas. Kitokios muzikos pradėjau klausytis, kai man buvo trylik metų. Lankiau muzikos mokyklą, ten vyresni draugai su ta muzika ir supažindino. 2001-aisiais, kai man buvo šešiolika, pirmą kartą nuėjau į pogrindžio diskoteką – hauso muzika, plokštelės, didžėjai, pirmas laisvės, atvirumo, europietiško jausmas labai įkvėpė. Atrodė, kad suradau savo nišą, kelią, kur man buvo įdomu.

Kai pradėjau domėtis elektrone muzika, tai buvo labai pagrindinis dalykas – vien todėl, kad žinojai, kur vyks vakarėlis, jauteisi ypatingas. Buvau tas šokėjas, kuris šokdavo nuo pradžios iki galo, pirmose eilėse. Pinigų gėrimams neturėjau – tik įeiti ir taksi grįžti namo. Tas ypatingumas, šokis, muzikos, kaip svarbiausio objekto, supratimas iki šiol yra labai gražūs atsiminimai.

Žilvinas: Bendraklasiai neleis sumeluoti – ausinuko iš rankų nepaleisdavau dar mokykloje. Pirmuosius šokių muzikos ritmus išgirdau per retai matomą MTV programą. Užkabino „The

Prodigy“, „The Chemical Brothers“ ir kiti kūrėjai, pradėjau ieškoti panašių melodijų. Tačiau laikotarpiu prieš interneto atsiradimą surasti panašios muzikos buvo sunku. Neturėjome kompaktinių diskų grotuvų, tekdavo iš kompaktinių plokštelių mėgstamą muziką perrašyti į kasetes. Kai persikėliau į Kauną, dar labiau išitraukiau į muzikos programavimą, pradėjau intensyviau lankytis vakarėliuose. Po pirmo kurso išvykau į užsienį, ten nusipirkau pirmuosius patefonus ir plokšteles. Taip prasidėjo mano, kaip didžėjaus, kelias – pradžioje grojau miegamajame, vėliau – su iš užsienio grįžusiais draugais.

2005 m. pradėjome rengti pirmuosius *indoor* tipo renginius „Terra X“, taip iš miegamojo didžėjaus šokau į reivo organizavimą (*juokiasi*). Visa tai tęsiau iki dabar, tik viskas transformavosi, įgavo menų, kultūros atspalvį, kurio pradinėje idėjoje nebuvo.

Monika: Pirmosios ryškios sąsajos su naktiniu gyvenimu – Kyjivas, 2018 m., „Rhythm Büro“ vakarėlis, vykęs industriniame pastate. Bene pirmą kartą mačiau taip įdomiai, gražiai pasipuokusius žmones, daug meno performansų, besiskleidžiančią elektroninę muziką. Pralaidau tą vakarą puikiai, norėjau ieškoti ko nors panašaus ir Lietuvoje. Sužinojau, kad „Lizdas Sound Institute“ komanda rengia „Prisukamo abrikoso“ vakarėlius. Jungiklis įsijungė – supratau, kad man norisi būti ten. Tiesa, užtruko laiko, kol paaugau ir pradėjau į renginius eiti ne tik tam, kad pamesčiau galvą ir šokčiau, bet ir tam, kad klausyčiausi mylimų atlikėjų. Žavu keliauti per šią kultūrą, tik svarbu nepamiršti, kad ji – labai įvairialypė.

– Dar neseniai festivaliai daug kam asocijavosi su gamta, palapinėmis. Kodėl festivaliai keliai į miestus ir ką toks naujas formatas gali pasiūlyti klausytojams?

Mantas: Nežinau, kodėl kažkas sugalvojo, kad festivaliai turi vykti gamtoje. Pasikeitė visuomenė, gyvenimo tempas, žmonės nebenori kaisti palapinėje. Patogiau pasilinksinti, grįžti namo ar į viešbutį, pailsėti. Organizatoriams festivalį rengti mieste irgi lengviau nei miške ar apleistoje sodyboje, kur tenka tiesti kabelius, statyti scenas. Užsienyje, jei festivaliai vyksta už miesto, infrastruktūra jau yra ir žemės plotelis naudojamas ne vienus metus. Mes viską turime kurti iš naujo.

Monika: Anksčiau ir aš buvau *festivaliautoja*, kuri gyvena palapinėse, – svarbiausia, kad būtų stogas virš galvos. Dabar jau norisi saugoti save visais įmanomais būdais. Daugelis žvelgia iš panašios perspektyvos: atsisako alkoholio, renkasi sveikesnį gyvenimo būdą. Festivaliai miške – nuostabūs, leidžia pabėgti nuo miesto, – galbūt organizatoriams tereikia atrasti būdą, kaip čia dar ir kokybiškai pailsėti.

– Festivaliai buria žmones, bendruomenes, kuria ryšius. Kuo svarbus, transformuojantis, kitoks yra kolektyvinis muzikos patyrimas?

Mantas: Šiais laikais, kai visur skubame ir vėluojame, aplinkoje tvyro nerimas, kolektyvinė muzikos patirtis, šokio aikštelė yra tai, kur gali pailsėti psichologiškai, išikrauti geros energijos iš aplinkinių. Priskirčiau tokius momentus prie tikrosios prabangos – niekur neskubėti ir nieko negalvoti. Linkiu tai patirti visiems.

– Kaip šiandien apibūdintumėte „Audros“ muzikinį profilį?

Žilvinas: Ne paslaptis, kad tiek mes patys, tiek festivalis muzikos atžvilgiu – subjektyvūs. Nors programoje – daugybė grupių, ryški viena tendencija – išlieka meilė elektronei, šokių muzikai. Tačiau viskas, kaip ir mūsų festivalis, progresuoja, tad išleidžiame vis

įvairesnio skambesio ir projektų – tai ir yra festivalio grožis.

– Koks įvykis labiausiai išiminė šiu metu „Audroje“?

Žilvinas: Ko gero, penktadienio vakarą startavęs „808 Orchestra“ projektas. Pirmasis kūrinys – grupės „Happyendless“ interpretuojama, visų mylimo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio „Jūros“ elektroninė versija. Kai išgirdau pirmuosius kūrinio akordus, supratau, kaip viskas stoja į savo vietas, pasijutau ramiau dėl festivalio, nes idėjiškai viskas susidėliojo į kerteles. Šiomet, švenčiant M. K. Čiurlionio gimimo metines, jo programoje buvo daug – nuo „Pamėklių giesmių“ parodos Kauno paveikslų galerijoje, dekoracijų iki Mindaugo Urbaičio ir Marijos Paškevičiūtės elektroninės muzikos projekto. Supratau, kad sugebėjome rasti kelią nuo klasikinio M. K. Čiurlionio iki modernios vizijos ir ateities.

Monika: Įsimintiniausia akimirka – šeštadienis Nemuno salos parke. Buvo taip gražu stebėti žmones – šviesius, smalsius. Parkas virto savotišku festivalio miesteliu, kur kiekvienas galėjo veikti, kas jam artimiausia: vieni piknikavo, kiti klausėsi diskusijų, gyvo garso ar disko muzikos. Įvairovė ir atmosfera užbūrė – pačiai norėjosi įsilieti į tą būrį ir pasiimti festivaliu kaip lankytojai.

– Kas festivalio laukia toliau?

Žilvinas: Kitąmet „Audra“ vėl grįš į vasaros pradžią, birželio mėnesį. Tikime, kad „Audra“ nebus tik kartą per metus sužibanti kometa – ji vis primins apie save įvairiomis formomis ir būdais. Be to, lapkričio 29 d. Vilniuje planuojame surengti „Audros“ *showcase* renginį, kuris sujungs ir meninę, ir muzikinę programą. Plačiau apie tai papasakosime netrukus, tačiau esame linkę tikėti, kad „Audros“ prasiveržimas Vilniuje taps labai gražia tradicija.

VEIRR
KRUVINAS UŽTEMIMAS
Self-released

Kuo toliau į mišką, tuo daugiau medžių. Arba, „Veirr“ atveju, kuo toliau į gamyklą, tuo daugiau tepalų, teršalų ir metalų. Na, ir dar daugiau industrinės technomuzikos. Pirmą buvo „Pindrops“, paskui – „Fractured“, o dabar komanda nusprendė tiek pasunkėti, kad tai nebe šiaip EP, o vientisas smūgis per smegenis, visai tinkantis kokioje nors „Elasticoje“ tarp *cyberpunkerių*, *BDSM* gerbėjų ir šiaip originalių žmogystų. „Kruvinas užtemimas“ tikrai nieko nelaukia: nuo pirmų natų esi daužomas atvirai, drąsiai, be atvangos ir pauzės, lyg tai nebūtų šešių kūrinių rinkinys, o vientisa *industrial techno* kompozicija, skirta panirti į visas pasaulio tamsumas. Negailėstinga? Tikrai taip, ir dėl to kyla viena tikrai nemaža bėda – EP susilieja į vieną kompoziciją, t. y. pradėdi neįstoti nei pradžios, nei pabaigos, šiek tiek sutrinki, o tai jau kelia pavojų tiesiog nesuvaldyti dėmesio. Muzikos konstruktas, pripažinsiu, yra ir turtingas, ir sodrus, bet net ir prie žiauriausio ausų būgnelio bombardavimo šunys įpranta, todėl, kaip ir anksčiau, norėtysi „Veirr“ kūryboje išgirsti daugiau pauzių, daugiau tempo pokyčių, daugiau įvairovės. Suprantu, kad technomuzikos, ir dar tokios sunkios, taisyklės reikalauja būti nuožmiems, tačiau „Kruvinu užtemimu“, kaip ir, beje, paprastu, net jei jis ir kruvinas, norisi pasimėgauti, pamatyti, kur tos raudonos dėmės ryškesnės ir kaip šis nieko gero nežadantis mėnuo plaukia naktinio dangaus skliautu. Antra vertus, jei norisi atakos, „Veirr“ tam pasirengę. Tiesa, baisu, kad po tokios atakos ne tik kraujas, bet ir žarnos ant asfalto gali būti paliktos.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“)

76 [★] 100

MĖNESIO ALBUMAI

Tomo Kaunecko nuotr.

HAPPYENDLESS
ANTOLOGIJA
Muzikos Herojai, Self-released

Šito teko palaukti, bet ačiū dievams, jums ir visiems kitiems, pagaliau dienos šviesa ir ausų būgnelis išvydo naujasis be ribų laimingųjų albumas, kuris man eilinį kartą patvirtino, kad šis duetas, tiesa, patikslinu, dabar jau trio, yra vienas labiausiai neįvertintų kolektyvų Lietuvoje. Performavę, sakykime taip, postprūsaitinį skambesį, jie virto kokybės garantu, kuris nepasiduos trumpalaikėms madoms, pasiūlys daugiau nei tiesiog gerą muziką ir įrodys, kad labiausiai kiekvienai grupei svarbus yra jos unikalus skambesys. „Antologija“ tai patvirtina: dvi albumo dalys virsta ne tik gera šokių aikštele, bet ir enciklopedine kelione per Lietuvos muzikos istoriją, prisimenant tokius klasikos grandus, kaip Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Julius Juzeliūnas ir pan. Baltojoje dalyje, ir, išnarstant jau šiuolaikinę populiariąją muziką, išradinguose ir naujų kokybę suteikiančiuose perdirbinuose, kurie užpildo juodąją dalį. Ar veikia? *Hell, yeah*, ir dar kaip. Kiekviena kompozicija turi tokio *happyendless*'iško kosminio skambesio, kuris, viena vertus, skamba *oldskūliškai*, tačiau, kita vertus, kaip minėjau, nereikalauja paklusti visuotinėms madingoms tendencijoms. O ir kam, nes albume vietos randa tiek „ba.“, tiek „Bičių“, tiek „SH“ perdirbiniai. Svarbiausia yra konstanta, patvirtinanti, kad lietuviška muzika yra gyva, gajai ir įkvepianti. Šis supratimas ir paverčia „Antologiją“ tokiu svarbiu įrašu, kuris ne tik įprasmina lietuviškos muzikos istoriją, tačiau ir parodo, kad esame turtingi originalių garsų, galinčių priversti užpakalius judinti ir galvas kinkuoti tiek jauną, tiek seną. Tegyvuoja lietuviška muzika!

(„Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“)

88 [★] 100

LILAS IR INNOMINE
AKNB
Self-released

Šito dueto sugrįžimo laukė visa Lietuva. Netikite? Tuomet gal Vingio parkas ir iššluoti koncerto bilietai jus įtikins. „Lilas ir Innomine“ daugelį metų man buvo savotiška mįslė ir aš niekaip nesupratau jų fenomeno, tačiau, pabendraavęs asmeniškai ir įdėmiau paklausęs dueto dainų, suvokiau, kad jų tekstai, kad ir kaip būtų keista, atspindi lietuvių būvį. Taip, gal ir būta kažkada rusiško repo įtakos, tačiau galiausiai jie susikūrė savo identitetą: šiek tiek liūdną, šiek tiek mąslų, šiek tiek kuklų ir introvertišką, tačiau nuoširdų, kai pažįsti. Be to, ir muzika – artima tautiečio širdžiai: minimali, minorinė ir kupina melancholiškos romantikos, kuriai daug žodžių nereikia (reikia, akivaizdu, tekstams). Sugrįžimo albumas „Aknb“, arba „Albumas, kurio neturėjo būti“, turėjo būti, nes jame yra viskas, ko grupės gerbėjai laukė. Aš jį girdžiu kaip darbą, skirtą gerbėjams: pažįstamą, aiškų, tęstinį, lyg tų penkerių metų nebūtų buvę arba jie būtų pralėkę kaip Lilo aprepuota naktis. Tiesa, kai kurios kompozicijos kiek trumpėjo, bet gyvename tikto laikais, tai... Todėl klausykite šito albumo be jokių baimių, nes Lilas ir Innomine jūs neišdavė. Kai kam gali nepatikti, kad „Aknb“ trūksta naujovių, tačiau, kaip ir minėjau, ar jos taip labai reikalingos, kai visi laukia ne naujos kelionės, o grįžimo namo, ramaus vakaro ant fotelio žiūrint į lietuvių pro langą su puodeliu arbatos arba pasivažinėjimo pažįstamomis naktinio miesto gatvėmis. Tą Lilas su Innomine suteikdavo ir prieš tai, tai suteikia ir dabar. O aš nustosiu burbėti, kaip seniau esu ant dueto burbėjęs, ir paklausysiu dabar. Man juk irgi to jaukumo kartais reikia.

(„Spotify“, „YouTube“, „Apple Music“)

77 [★] 100

SAKAI
SAKAI
Self-released

Smagu matyti, kaip plečiasi Lietuvos muzikinis žemėlapis, kaip gimsta jauni ir ambicingi kolektyvai, o žodis *trendsetteriai* reiškia vis mažiau. Tai rodo, kad jaunimas ieško ne lengviausių, o individualių kelių į sėkmę. Iš tokių įsčių gimė ir dvynių duetas „Sakai“, kurios, atrodo, sugėrė visas *folktronicos* įtakas, perklausė daug Björk, „Ambulance On Fire“, ankstyvųjų Jurgos įrašų ir galiausiai pristatė albumą, kurio sąskambius tikrai būsite girdėję, tačiau kurie vis tiek maloniai glosto ausį. Taip maloniai, kad vos įsijungus nejučia ateina ir darbo pabaiga, nors ilgagrojo trukmė – beveik 45 minutės. Nejučia dar ir dėl to, kad, kaip minėjau, merginos šiuo darbu labiau perduoda, kuo mėgaujasi, kas joms daro nemažą įtaką ir į ką jos net nejučia nori būti panašios. Todėl pats albumas neišvengia tam tikrų klišių: palaidos melodijos, svajingos ar sapniškos atmosferos, jaukių sąskambių, lyg parodydamas, kad merginos suvokia reikalavimus ir žino žanro subtilybes. Tai smagu, tačiau norėtysi, kad ateityje jos mažiau tomis subtilybėmis sektų, parodytų ir piktesnę, aštresnę, agresyvesnę savo pusę, kuri smagiai kontrastuotų su dabar neskubiai tekančia, lyg tikrieji sakai, muzika. Taip sakant, kad įkristų į tuos sakus koks nors laumžirgis ar skruzdė ir paskui mus pasiektų blizgantis gintaras. Tačiau užteks čia su palyginimais. Nepaisant visko, „Sakai“ skamba drąsiai ir tikiu, kad apie jas dar išgirsime. Jonai, atsakai? Žinote... taip, atsakau.

(„Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“, „Pakartot“)

78 [★] 100

JŪRA ELENA ŠEDYTĖ,
ALBERTAS NAVICKAS,
TWENTY FINGERS DUO
ORPHEUS, EURYDICE
Self-released, Tarp tylos

Kaip ne kartą esu rašęs, kiekvienas opusas, prie kurio nagus prikiša Jūra Elena Šedytė, sulaukia išskirtinio mano dėmesio, o dabar dar ir su šeiminiu duetu „Twenty Fingers Duo“ (laikas susipažinti ir su Albertu Navicku, nes visur visada nesusėsi)... Ir ką gi – nors judesio spektaklį savo didžiai nelaimei teko praleisti, džiaugiuosi, kad garso takelis – mūsų visų ausyse. Jeigu ir ne itin stebinantis, ne itin sukrečiantis šis darbas, jis pasižymi retu gyliu ir sodrumu, kurį, be abejo, paryškina Loros ir Arno Kmieliauskų styginiai. Trumpiau tariant, *profai* profesionaliai atlieka profesionaliai sukurtą darbą. Jame gali rasti ir grėsmingos ramybės, ir drastiškų tempo pokyčių, ir turinio, kuris vaizduotėje puikiai kuria šokėjų siluetus, ir įmantrų choreografinį paveikslą (tikiu, kad gyvai daug geriau, bet kas žiopiui belieka). Ar šis darbas – masinei publikai, opiumas liaudžiai, kokainas auksiniam jaunimui? Abejoju, o jeigu taip būtų, mūsų visuomenė būtų daug išmintingesnė, tačiau net ir auksinis jaunimas vardan tos Lietuvos turėtų išdrįsti įsimesti į ausines „Orpheus, Eurydice“, kad praplėstų akiratį, patirtų ką nors nauja ar tiesiog nebeklausytų Jovani... Todėl tikrai nuoširdžiai rekomenduoju šį albumą: neramų, kartais net isterišką, tamsų ir šiurpus keliantį, lyg kelionė iš Tartaro į Žemę per pilkus tyrus, šaltus akmenis ir stingdančius vėjus. Jis nesusildys ir nenuramins, bet leis pasidžiaugti akimirkomis, kai esi gyvas, esi kartu su tais, kuriuos myli, esi tas, kuris dar turi ateitį. Juk tuoj tuoj tave irgi pakvies tie, kurie anapus lieka. Todėl verta visa, kas aplinkui, vertinti.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“)

80 [★] 100

70 [★]

absentas

100 [★]

spiritas

„Koyaanisqatsi“

Images courtesy of Park Circus/Institute for Regional Education

Kultinis filmas be dialogų

Ir kitos tikros istorijos

**SPALIO
07–26**

Kine ir internete

**NEPA—
TOGUS
KINAS**

Pagrindinis
rėmėjas

Pagrindiniai
partneriai

20
25

Vilnius
Europos
žaliųjų
sąjunga

URM

LT AID

Creative
Europe
MEDIA

Partneriai

LRT | EPIKA

BALTISCHES
HAUS

ŽALIASIS
TASKAS

AVAKA

BPN

BOSA
NOVA

370

Crustum

Informacinis
partneris

370

Festivalo
kava

Crustum

Paroda vyksta / Open at

T. Kosciuškos g. 3, Vilnius

Istorijų
namai

Lietuvos nacionaliniam muziejui 170

Lietuvos nacionalinio
muziejaus paroda

Karalienė, karalyste ir jausmai

Queens, Realms,
and Emotions

Karalienių Kotrynos Jogailaitės
ir Barbaros Radvilaitės gyvenimas
ir kultūros palikimas

2025 06 04–2026 01 04

Rėmėjai / Sponsors:

NORTHWAY®
MEDICINOS CENTRAI

INSTYTUT
POLSKI
WILNO

LENKIJOS
INSTITUTAS
VILNIUJE

LRT

JCDecaux

Informaciniai partneriai / Media partners:

